

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρώτος

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

28 Μαρτίου 1876

ΠΡΟΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΑΝΑΙ ΤΟΥ ΛΛΟΥ

Κατὰ τὸν Ἀλφόνσον Κάρρ, ὑπὸ ***

Συνήχεια· ἰδίαι σελ. 177.

Ἐρ.—Δὲν πρέπει τις νὰ ἐνδύεται καθαρὰ, καθὼς ἔλεγαν οἱ παλαιοὶ «Κάλλια νὰ μὲ ζηλεύουν παρὰ νὰ μὲ λυποῦνται;»

Ἀπ.—Μάλιστα, πρέπει νὰ ἐνδύεται καθαρὰ εἶναι ὅμως καὶ ἀνωφελὲς καὶ ἐπικίνδυνον νὰ ἐρεθίζωμεν τὸν φθόνον, καθὼς ἐπίσης δὲν πρέπει νὰ προκαλῶμεν καὶ τὸν οἶκτον. Ἐὰν ἔχῃς ἑξωτερικὸν ἀνώτερον τῆς καταστάσεώς σου, προκαλεῖς ἐνταυτῷ καὶ τὸν φθόνον τῶν μωρῶν καὶ τὸν οἶκτον τῶν ἐντίμων ἀνθρώπων. Πρέπει πρὸς τούτοις νὰ μὴ ὑπερηφανεύεται ὁ ἐνδεδυμένος καλῶς· τὰ πλουσιώτερα ἐνδύματα εἶναι ἀπόδειξις τῆς μικρότητος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν ζώων, δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύεται ὅτι ἔχει ἀνάγκη τοῦ δέρματος αὐτῶν διὰ νὰ στολισθῇ.

Αὕτῃ ἡ γυνὴ χθὲς μὲν ἦτο γλυκεῖα καὶ ἀγαθὴ, σήμερον δὲ εἶναι ἀλαζών καὶ τραχεῖα· διατί μετεβλήθη; Διότι ἔβαλεν εἰς τὴν κεφαλὴν πτερὸν ἀποσπασθὲν ἀπὸ τὴν οὐρὰν στρουθοκαμήλου. Πόσον λοιπὸν ἡ στρουθοκάμηλος θὰ ἐπαίρεται αἰσθανομένη ὅτι ἔχει πολλὰ τοιαῦτα πτερά!

Νομίζεις ὅτι ἡ τοιαύτη ὑπερηφάνεια εἶναι ὀλιγώτερον γελοία ἢ ἔχῃ ἀφορμὴν σκέπασμα περσικόν, κατασκευασμένον ἀπὸ τὰς τρίχας εἰδους τινὸς αἰγῶν;

Καὶ τοῦτο τὸ μεταξωτὸν φόρεμα προέρχεται ἀπὸ ἕν ζωῦφιον λευκόν, ὀνομαζόμενον βόμβυξ, ὅστις ἀφίνει μὲ καταφρόνησιν τὸ περικάλυμμά του διὰ νὰ γίνῃ πεταλοῦδα.

Καὶ οἱ ἀδάμαντες τί εἶναι πρὸς τοὺς σοφοὺς; Ἀνθρακες.

Σήμερον ἀρχίζουν ἐνδυόμενοι καὶ στολιζόμενοι μὲ πλούσια φορέματα, ἔπειτα τρώγουν καὶ πίνουν, θερμαίνονται δὲ μὲ τὰ ἐπιλοιπα, ἢ μείνη ἐπιλοιπον. Ἐκαστος ἐπιθυμεῖ νὰ φαγῇ περισσότερον ἀφ' ὅ,τι εἶναι· ἡ ἐπιθυμία ὅμως αὐτῇ φέρει πολλὴν δαπάνην, διότι ἀναγκάζεται νὰ ἐξοδεύῃ περισσότερα ἀπὸ ὅ,τι ἔχει. Τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τῆς θλιβερᾶς ταύτης κωμωδίας εἶναι ὅτι καταντοῦν νὰ γίνων

ἐλεεινοὶ καὶ ἐκείνοι τοὺς ὁποίους ἡ τύχη δὲν κατεδίκασεν εἰς τὴν πτωχείαν.

Ἐπρεπεν ὁ ὀρθὸς νοῦς καὶ ἡ δημοσία χρηστότης νὰ κατασκευάσων νόμους ἐναντίον τῆς πολυτελείας τοιούτους, ὥστε νὰ σέβωνται αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι. Σήμερον ὁ ἐργάτης ἡμπορεῖ νὰ καυχῇ διὰ τὸ ἐπάγγελμά του· ἀλλὰ διατί πολλοὶ ἐργάται οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐνδυμα ἰδιαίτερον τὸ ἀφῆκαν διὰ νὰ φορέσουν ἄλλο πλέον ἀκριβὸν;

Οἱ λεπτουργοὶ φοροῦντες πλατέα βραχία καὶ γελεία δὲν ἦσαν καλλίτερα ἐνδεδυμένοι ἢ σήμερον, ὅτε φοροῦν ἐνδύματα εὐρωπαϊκὰ χωρὶς καμμίαν χάριν;

Ἐννοῶ νὰ θέλῃ ἡ σύζυγος ἢ ἡ κόρη τοῦ ἐργάτου νὰ ἦναι καλὰ ἐνδεδυμένη· τὸ αἶσθημα εἶναι φυσικόν· ἀλλὰ νὰ ἦναι μόνον διὰ νὰ φαίνωνται εὐμορφοί, καὶ ὅχι πλούσιοι. Ἄς ἀποφεύγουν μὲ καταφρόνησιν τὰ ψευδῆ κοσμήματα, ἃς φοροῦν πράγματα σύμφωνα μὲ τὴν κατάστασίν των, καὶ ἃς ἀρκοῦνται εἰς τὴν φυσικὴν των χάριν, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰς τοὺς ὀδόντας, εἰς τὴν σεμνότητα καὶ εἰς τὸ κάλλος των.

Πλὴν τῆς πτωχείας, εἰς τὴν ὁποίαν καταδικάζει ἡ πολυτέλεια τὸν δυστυχῆ ἐργάτην, οὗτος δὲν τολμᾷ πλέον νὰ φέρῃ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κόρην του οὔτε εἰς ἐντίμους διασκεδάσεις, διότι θὰ ἡσθάνετο τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐξηυτελισμένου, τὴν σήμερον πρὸ πάντων, ὅτε ἀπαιτοῦνται ἀκριβὰ φορέματα· καὶ διὰ τοῦτο τὰς ἀφίνει εἰς τὴν οἰκίαν· οὔτε περίπατον, οὔτε χορὸν, οὔτε γάμον βλέπουν· μόνος αὐτὸς ἐπισκέπτεται τὸ καπηλεῖον. Ἡ Κυριακὴ, αἱ ἑορταὶ τῆς οἰκογενείας, τῆς ἀναπαύσεως, τῆς εὐθυμίας, ἐξοδεύονται ἀπὸ μὲν τὰς γυναῖκας εἰς ἀθυμίαν, ἀπὸ δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς παρalusίαν.

Καὶ δὲν ὁμιλῶ μόνον διὰ τὸν ἐργατικὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ὑπάλληλον καὶ διὰ τὴν γυναῖκα τοῦ ὑπάλληλου καὶ διὰ τὸν ἔχοντα εἰσόδημα καὶ διὰ τὴν σύζυγον αὐτοῦ· ὅλος ὁ κόσμος θέλει ν' ἀπατᾷ ἑαυτόν. Ὅποια κωμωδία!

Τοῦτο δὲ τὸ αἰώνιον ψεῦδος ἔχει δύο ἀποτέλεσμα· ἢ ἐπιτύχῃς, φαίνεσαι πλούσιος καὶ σὲ φθονοῦν, ἢ δὲν ἐπιτύχῃς, σὲ χλευάζουν.

Ἰδὲ ἐκείνην τὴν γυναῖκα· σὲ φαίνεται πλούσια, διότι ἔχει περὶ πᾶς χεῖρας πολύτιμον γούναν, βραχιόλια καὶ δακτυλίδια ἐπάνω καὶ ἀπὸ τὰ χειρόκτια.

Παρεκεί ἰδὲ ἄλλην ἀνόητον μετρημεισμένην ἢ χειρὶς τῆς εἶναι ἀπὸ δέρμα γαλῆς, τὰ κοσμήματα τῆς ὀρειχάλκινα, καὶ τὸ κάλυμμα τοῦ προσώπου τῆς, ἀγνοῶ ἀπὸ τί.

Εἶναι σύζυγος ὑπαλλήλου ἔχοντος μισθὸν ἑκατὸν πεντήκοντα δραχμῶν κατὰ μῆνα· ὅσοι τὴν παρετήρησαν ἐκ τοῦ πλησίον, ἢ ὅσοι ἠπατήθησαν ἀπὸ τῆς ψευδῆς κοσμήματά τῆς, λέγουσι ὅτι ἡ ὁ σύζυγος τῆς εἶναι κλέπτῃς, ἢ αὐτὴ εἶναι κακοήθης· διότι πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξοδεύῃ τόσα, ἔχων μόνον ἑκατὸν πεντήκοντα δραχμὰς κατὰ μῆνα; τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἤθελα νὰ ἦμαι σύζυγος τῆς.

Ἄν ἡ ἰδία αὐτὴ γυνὴ φορῇ ἔνδυμα ἀφελές, πῖλον μέτριον, τραχηλίαν ἀπλὴν καὶ λευκοτάτην, ἂν ἔχῃ τὴν κόμην στιλπνὴν καὶ ἐν γένει τὸ ἥθος σεμνὸν, θὰ εἰποῦν, ἰδοὺ ὡραία νέα· θὰ ἦναι βεβαίως σύζυγος κανενὸς ὑπαλλήλου ἔχοντος ἑκατὸν πεντήκοντα δραχμῶν μισθόν. Πόσον εἶναι εὐπρεπὲς καὶ καλὴ οἰκοκυρά καὶ διόλου φιλάρεσκος, καὶ πόσον θὰ ζηλεύουν διὰ τοῦτο τὸν ἄνδρα τῆς!

Ἐρ.-Εἶναι ἀληθινὸν ὅτι ὅταν εὖρη τις ἄνθρωπον πνιγμένον πρέπει ν' ἀφήσῃ τὰ ποδάρια του εἰς τὸ νερὸν καὶ νὰ μὴ τὸν βοηθήσῃ ἕως οὗ φθάσῃ ὁ δῆμωχος ἢ ὁ ἀστυνόμος; Καὶ ὅταν τις εὖρη ἄνθρωπον κρεμασμένον πρέπει νὰ περιμένῃ νὰ ἔλθῃ δημόσιος ὑπάλληλος διὰ νὰ κόψῃ τὸ σχοινίον;

Ἀπ.-Δὲν ὑπάρχει τοιοῦτος νόμος, τόσον μωρὸς καὶ τόσον ἀπάνθρωπος. Ἐάν τις εὐτυχῇ νὰ σώσῃ ἄνθρωπον πνιγμένον ἢ νὰ κόψῃ ἐγκρίτως τὸ σχοινίον κρεμασμένου, πρέπει νὰ σπεύσῃ νὰ τὸ κάμῃ.

Ἐρ.-Πρέπει νὰ ἀνασηκώσωμεν τὸν πνιγμένον ἀπὸ τὰ ποδάρια διὰ νὰ ἀποβάλῃ ὅσον νερὸν ἔπιεν;

Ἀπ.-Ἐξ ἐναντίας, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πνίγεται καὶ ὁ ὕγιος. Ὁ πνιγμένος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὔτε τρία ποτήρια νεροῦ ἔχει εἰς τὸν στομάχον του· πρέπει νὰ χαλαρώσωμεν τὰ φρέματά του, νὰ τὸν ἐξαπλώσωμεν ἀνάσκελα, μὲ τὴν κεφαλὴν ὀλίγον ὑψωμένην καὶ κλίνουσαν εἰς τὰ πλάγια, νὰ τρίψωμεν τὸ στῆθος, τὴν κοιλίαν καὶ τὰς κνήμας του μὲ μάλλινον ὑφασμα, καὶ νὰ προσκαλέσωμεν ἱατρον.

^{Ἐπεται συνέχεια.}

Κατὰ τοὺς ἀγγλικούς νόμους, ὅπως ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ τῆς Ἀγγλίας προβιβάσθῃ τις εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποναύαρχου, ἀπαιτεῖται νὰ ταξειδεύσῃ ἐπὶ τριετίαν ἐπὶ πλοίου ἐκ τῶν πρωτευόντων, καὶ ὡς κυβερνήτης αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ αἱ τοιαῦται διατάξεις δὲν εἶνε νεκρὸν γράμμα, οὔτε κοιμῶνται καὶ ἀπέναντι τῶν βασιλικῶν προσώπων αὐτῶν, καὶ ὁ πρίγκιψ Ἀλφρέδος, ἵνα προβιβάσθῃ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑπο-

ναύαρχου, διετάχθη νὰ ταξειδεύσῃ ἐπὶ τριετίαν κυβερνῶν τὸ θωρηκτὸν Σουλτάνον.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχεια· 181 σελ. 178.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

Αἱ ἀρτηρίαι.

Ἄν ἐννόησες καλῶς τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν σοῦ διηγήθην τὴν παρελθούσαν ἑβδομάδα, ἐννόησες ἐπίσης καὶ τὸ μυστήριον τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, καὶ ἡξεύρεις πολὺ περισσότερα περὶ τούτου ἀφ' ὅσα ἐγνώριζον ὅλοι οἱ σοφοὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοῦ μεσαιῶνος. Διότι—καὶ μὴ σοῦ φανῇ τοῦτο παράδοξον, —τὸ μυστήριον αὐτὸ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματός μας ἦτον ἄγνωστον εἰς τοὺς παλαιούς, καὶ μόλις πρὸ διακοσίων ἐτῶν εἰς μέγας ἱατροὺς, ἄγγλος τὴν πατρίδα καὶ ὀνομαζόμενος Ἀρθεῦ, ἀνεκάλυψε τὸν μηχανισμόν τῆς καρδίας καὶ τὴν πορείαν τοῦ αἵματος.

Τώρα δὲ, ὅτε ἔμαθες πῶς ἐργάζεται ὁ μικρὸς ἐκείνος σάκκος, ὅστις ὀνομάζεται καρδία, πρέπει νὰ μάθῃς καὶ τὰ ἀληθινὰ ὀνόματα τῶν συστατικῶν τῆς μηχανῆς τὴν ὁποίαν ἐγνώρισες.

Τὰ δύο μεγάλα χωρίσματα τῆς καρδίας ὀνομάζονται κοιλίαι, τὰ δὲ δύο μικρά, τὰ ὁποῖα κεῖνται ὑπεράνω των, ὀνομάζονται κόλποι. Διακρίνονται δὲ καὶ αἱ κοιλίαι καὶ οἱ κόλποι εἰς δεξιούς καὶ ἀριστερούς, ἀναλόγως τῆς θέσεώς των. Αἱ ἐσωτερικαὶ ἐκεῖναι περιέρχοι θυραὶ, ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιζέται ὅλη ἡ ἐνέργεια τῆς μηχανῆς, ὀνομάζονται βαλβίδες.

Ἡ ἀνοικτὴ δεξαμενὴ εἶνε, καθὼς πιστεύω ἐννόησες καὶ μόνη σου, οἱ πνεύμονες, ὅπου τὸ αἷμα ἔρχεται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν ἀέρα.

Ὁ ὑπόγειος ὁχετὸς εἶνε τὸ λεπτὸν ἔντερον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐν ἐκτάσει ὁμιλήσαμεν, καθὼς ἐνθυμεῖσαι, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον συναθροίζεται ὁ χυλός· οἱ δὲ σωλῆνες οἵτινες διακλαδοῦνται ἐξ αὐτοῦ εἶνε τὰ χυλοφόρα ἀγγεῖα, διὰ τῶν ὁποίων μόνων φέρεται εἰς τὴν καρδίαν κατὰ τὴν νέον.

Οἱ σωλῆνες, οἵτινες διανέμονται τὸ ὕδωρ, καὶ ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν μηχανὴν διακλαδοῦνται πανταχοῦ, ὀνομάζονται ἀρτηρίαι, οἱ ἄλλοι δὲ ἐκεῖνοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιστρέφει τὸ ὕδωρ εἰς τὴν μηχανὴν, ὀνομάζονται φλέβες.

Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ στραγγιστήρια, τὰ ὁποῖα προορισμὸν ἔχουν νὰ καθαρίζωσι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τὰς ἀκαθαρσίας αἵτινες συνάγονται ἐντὸς του καθ' ὁδόν, ὑπάρχουσιν ἐπίσης ἐντὸς τοῦ σώματός μας· εἶνε δὲ τὰ δωμάτια οὕτως εἰπεῖν ἐκεῖνα, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλήσαμεν ὅτε ἐγίνετο λόγος περὶ τοῦ ἥπατος, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἀφίειν τὸ αἷμα τὰ ἄχρηστα ὑλικά του, καὶ

ἀναχωρεῖ πάλιν μὲ κενὰ τὰ θυλάκια, καθὼς τότε εἵπομεν, ἂν ἐνθυμῇσαι.

Ὁλόκληρος, καθὼς βλέπεις, ὁ μηχανισμὸς περὶ τοῦ ὁποίου ἐλέγομεν εἰς τὴν προηγουμένην ἐπιστολὴν, ἀνευρίσκεται ἐντὸς τοῦ σώματός μας, καὶ πολὺ τελειότερος μάλιστα. Ἐν δὲ τῶν τελειοτάτων καὶ ἐντελῶς ἀμιμῆτων μερῶν του εἶνε αἱ ἀρτηρίαι καὶ αἱ φλέβες, ὁ θαυμασμός αὐτῶν μηχανισμὸς καὶ ἡ ἀκατανόητος λεπτότης τῶν ἀναριθμῶν αὐτῶν διακλαδώσεων.

Ἄς ὁμιλήσωμεν ὀλίγον περὶ τῶν θαυμαστῶν αὐτῶν σωλῆνων, καὶ ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὰς ἀρτηρίας.

Εἶδες ποτέ σου ἱατρὸν νὰ ἐξετάζῃ τὸν σφυγμὸν ἀσθενοῦς; Ἐξέτασε μόνη σου εἰς τὸ ἄκρον τοῦ βραχίονός σου, εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται καρπός, εὐθὺς ὑποκάτωθεν τοῦ ἀντίχειρος, καὶ θὰ εὖρης εὐκόλως τὸ μέρος ὅπου θὰ αἰσθανθῇς κατὰ τὴν κτύπον ὑποκάτω τῶν δακτύλων σου. Εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο διέρχεται ἀρτηρία, καὶ ὁ μικρὸς κτύπος τὸν ὁποῖον αἰσθάνεσαι εἶνε ἡχώ οὕτως εἰπεῖν τῶν παλμῶν τῆς καρδίας σου. Ὅσάκις ὁ ἀριστερὸς κόλπος τῆς καρδίας σου συστέλλεται καὶ ὥσθι τὸ αἷμα εἰς τὰς ἀρτηρίας, αὐταὶ, αἵτινες εἶνε πολὺ ἐλαστικαὶ, ἐξογκοῦνται αἰφνης καὶ συστέλλονται πάλιν εὐθὺς, διὰ νὰ ἐξογκωθῶσιν ἐκ νέου ὅταν ἔλθῃ νέον ῥεῦμα αἵματος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἡ κίνησις των κανονίζεται κατὰ τὰς κινήσεις τῆς καρδίας, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι αἱ ἀρτηρίαι ἐξογκοῦνται ὁσάκις ἡ καρδία συστέλλεται, καὶ συστέλλονται ὁσάκις ἐκεῖνη ἐξογκοῦται· τοῦτο ὅμως εἶνε ἀδιάφορον εἰς τὸν ἱατρὸν, ὅστις θέλει ἀπλῶς καὶ μόνον νὰ μάθῃ πόσον ταχέως κτυπᾷ ἡ καρδία τοῦ ἀσθενοῦς του. Θὰ σοῦ ἐξηγήσω δὲ εὐθὺς τὸ διατὶ, διότι τοῦτο εἶνε σπουδαιότατον μέρος τῆς ἱστορίας τῆς κυκλοφορίας.

Ὅταν ἦσο μικρά, πολὺ μικρά, ἡ καρδία σου εἶχε 130 ἕως 140 κτύπους εἰς τὸ λεπτόν· μετὰ ταῦτα ἡλαττώθησαν εἰς 100, καὶ κατόπιν εἰς ὀλιγωτέρους ἀκόμη. Σήμερον δὲν ἡξεύρω ἀκριβῶς, ἀλλ' ὑποθέτω ὅτι ἔχει 90 κτύπους εἰς τὸ λεπτόν. Ὅταν θὰ γείνης μεγάλη κόρη, νεῖνις πλέον καὶ δεσποινίς, θὰ ἔχῃ ὀγδοήκοντα μόνον σχεδὸν κτύπους· ὅταν γείνης μήτηρ, ἐβδομήκοντα πέντε περίπου, καὶ ὅταν γείνης μάμμη, πεντήκοντα μόλις ἢ ἐξήκοντα ἢ καὶ ἀκόμη ὀλιγωτέρους. Ἀναφέρεται μάλιστα παράδειγμα ἑνὸς γέροντος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία εἶχεν 29 μόνον παλμούς εἰς τὸ λεπτόν.

Σημείωσε δὲ, ὅτι εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀριθμούς σοῦ εἶπα σχεδὸν ἢ περίπου, διότι ἡ καρδία εἶνε πολὺ ιδιότροπος καὶ δὲν ἔχει σταθερὸν κανόνα, ἀλλὰ μεταβάλλει τὴν πορείαν τῆς εἰς πᾶσαν περίστασιν. Ὁ φόβος, ἡ χαρὰ,

καὶ ὅλα τὰ αἰσθήματα, ὅσα ταραττοῦν τὴν ψυχὴν μας, ταχύνουσιν ἢ βραδύνουσι τὰς κινήσεις τῆς καρδίας, καθὼς ἐπίσης καὶ αἱ μεταβολαὶ τῆς ὑγείας μας. Ὅταν ἔχωμεν π. χ. πυρετὸν, τὸ αἷμα τρέχει εἰς τὰ τέσσαρα, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἡ καρδία τῶν μεγάλων κτυπᾷ τότε τόσον γρήγορα ὅσον καὶ ἡ καρδία τῶν μικρῶν παιδιῶν, πολλάκις δὲ καὶ ἀκόμη ταχύτερα. Εἰς ἄλλας ἀσθενείας ὁ σφυγμὸς μας πηδᾷ καθὼς ὁ καλπάζων ἵππος, εἰς ἄλλας δὲ πάλιν πηγαίνει τόσον ἀργά, ὥστε μόλις κανεὶς τὸν διακρίνει.

Ὁ σφυγμὸς λοιπὸν ἀποκαλύπτει σπουδαῖα πράγματα εἰς τὸν ἱατρὸν, καὶ ἡ καρδία προδίδει τὸ μυστήριον εἰς αὐτὸν τῶν ἀσθενειῶν μας, ὅσον θαθέως καὶ ἂν κρύπτονται αὐταὶ ἐντὸς τοῦ σώματος.

Ὅταν ὁ ἱατρὸς ψαύῃ τὸν καρπὸν τοῦ ἀσθενοῦς, εἶνε τὸ ἴδιον ὡς ἐὰν ἔψαυε τὴν καρδίαν του, τὴν ὁποίαν, ἐννοεῖς, δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ ἐξετάζῃ ὁ ἱατρὸς εἰς πᾶσαν περίστασιν.

Μὴ νομίζης ὅμως διὰ τοῦτο ὅτι ἡ ἀρτηρία τοῦ καρποῦ εἶνε προνομιοῦχος. Ὅλαι αἱ ἀρτηρίαι εἶνε τῆς αὐτῆς κατασκευῆς καὶ ἀπαράλλακτοι, δὲν δύνανται δὲ νὰ χρησιμεύσωσιν ὅλαι εἰς ἐξέτασιν τοῦ σφυγμοῦ, διότι ἐν γένει κρύπτονται ὑπὸ τὰς σάρκας τοῦ σώματος, καὶ δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ τὰς ἀναζητήσῃ τις.

Πρόσεξε τί κάμνει ἡ μήτηρ σου, ὅταν τοποθετῇ πράγματα ἐντὸς κιβωτίου· ὅτι πρᾶγμα εἶνε λεπτὸν καὶ φοβεῖται μήπως βλαφθῇ, τὸ θέτει εἰς τὸ μέσον τοῦ κιβωτίου, διὰ νὰ ἦναι ὀλιγώτερον ἐκτεθειμένον. Τὸ αὐτὸ ἐπραξε καὶ ὁ Θεὸς μὲ τὰς ἀρτηρίας· τῶν ἀρτηριῶν τὰ παθήματα εἶνε πολὺ σπουδαῖα καὶ ἐπικίνδυνα, καὶ δι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τὰς ἐφύλαξε καλὰ· ἐνῷ αἱ φλέβες, καὶ ἂν πάθουν τίποτε, ὑποφέρουσιν εὐκολώτερα τὸ πάθημα, καὶ δι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τὰς ἄφησε νὰ περιφέρονται ἐλευθέρως ὑπὸ τὸ δέρμα. Ὅταν ὅμως τὰ ὅσα καταλαμβάνουσιν ὅλον τὸν τόπον καὶ προχωροῦσι μέχρι σχεδὸν τοῦ δέρματος, καθὼς συμβαίνει τοῦτο εἰς τὸν καρπὸν, τότε ἀναγκάζεται καὶ ἡ ἀρτηρία θέλουσα καὶ μὴ θέλουσα νὰ προχωρήσῃ μέχρι τοῦ δέρματος, καὶ δυνάμεθα κάλλιστα νὰ τὴν ψάσωμεν.

Ἐκτὸς δὲ τῆς ἀρτηρίας αὐτῆς τοῦ καρποῦ εἶνε καὶ ἄλλαι ἀρτηρίαι, αἵτινες διέρχονται ὑποκάτω τοῦ δέρματος, καθὼς ἐν παραδείγματι ἡ ἀρτηρία τοῦ ποδός, καὶ ἡ ἀρτηρία τοῦ κροτάφου, ἡ διερχομένη πολὺ πλησίον τοῦ ὠτός.

Ἐννοεῖς ὅμως κάλλιστα ὅτι εἶνε πολὺ εὐσχημότερον νὰ ψαύῃ ὁ ἱατρὸς τὸν καρπὸν τοῦ ἀσθενοῦς του, παρὰ τὸν κροτάφον του ἢ μάλιστα τὸν πόδα του.

Τώρα θὰ σοῦ μάθω ἐν συντόμῳ τὰς κυριωτέρας ἀρτηρίας καὶ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον διανέμονται τὸ αἷμα εἰς τὸ σῶμά μας.

“Ολον τὸ αἷμα, τὸ ὁποῖον ὠθεῖ πρὸς τὰ ἔξω ὁ ἀριστερὸς κόλπος τῆς καρδίας, ὅταν συστέλλεται, εἰσέρχεται εἰς ἕνα μεγάλον σωλήνα, ὁστις ὀνομάζεται ἀορτή. Ἡ ἀορτὴ αὕτη ἀναβαίνει πρῶτον πρὸς τὰ ἐπάνω, ἔπειτα δὲ κυρτοῦται πρὸς τὰ κάτω· ἐκ τῆς καμπῆς δὲ ταύτης, ἣτις ὁμοιάζει μὲ τόξον, καὶ ὀνομάζεται διὰ τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονας ἀορτικὸν τόξον, φύονται δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν διακλαδώσεις, αἵτινες φέρουσι τὸ αἷμα εἰς τοὺς δύο βραχίονας καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν. Μετὰ ταῦτα ἡ ἀορτὴ ἀρχίζει πάλιν νὰ καταβαίνει. Ἐπειδὴ ὅμως, καθὼς βεβαίως ἐννοεῖς, ἡ σπουδαία αὕτη ἀρτηρία, ἡ τροφὸς ὁλοκλήρου τοῦ σώματος, ἔπρεπε νὰ προφυλαχθῇ ἐναντίον παντὸς κινδύνου, εἶνε τοποθετημένη εἰς ἀσφαλεστάτην θέσιν, τουτέστι ὅπισθεν τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἥτοι τοῦ ῥαχοκοκκάλου, καθὼς λέγομεν κοινῶς. Ἐκεῖ μένει κάλλιστα ὠχυρωμένη ἡ ἀορτὴ, καὶ καταβαίνει καθ’ ὅλον τὸ μῆκος τῆς ῥαχέως μας μέχρι τῶν νεφρῶν, διακλαδουμένη ὅμως καθ’ ὁδὸν εἰς πολλὰς μικροτέρας ἀρτηρίας, αἵτινες διανέμουσι τὸ αἷμα εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ θώρακος. Φθάνουσα δὲ εἰς τὰ νεφρά, διαχωρίζεται πάλιν εἰς δύο κλάδους, οἵτινες καταβαίνουν μέχρι τῶν ἁκρῶν τῶν ποδῶν.

Βλέπεις ὅτι αἱ κυριώτεραι ἀρτηρίαι τοῦ σώματός μας δὲν εἶνε πολλαί, καὶ δύνασαι εὐκόλως νὰ τὰς ἐνθυμήσῃ. Περὶ τῶν μικροτέρων ὅμως διακλαδώσεων δὲν ἐπιχειρῶ κἄν νὰ σοῦ κάμω λόγον, διότι ἡ ἀπαρίθμησις αὐτῶν εἶνε πρᾶγμα ἀδύνατον. Ἐκλεξε τὴν λεπτοτάτην βελόνην σου καὶ τρύπησε δι’ αὐτῆς ὀλίγον οἶον δῆποτε μέρος τοῦ σώματός σου θέλεις· θὰ ἔβγῃ βεβαίως αἷμα. Τί σημαίνει τοῦτο; Σημαίνει, ὅτι εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο μέρος τοῦ σώματός σου ὑπῆρχεν ἓν τοῦλάχιστον αἱματοφόρον ἀγγεῖον, τὸ ὁποῖον ἐτρύπησεν ἡ βελόνη. Συλλογίσου δὲ τώρα εἰς πόσα μέρη τοῦ σώματός σου, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, χωρεῖ ἡ μύτη μιᾶς βελόνης, καὶ ὅταν τὰ μετρήσῃς, ἂν δυνήθῃς, μὴν υποθέσῃς πάλιν ὅτι ἐμέτρησας καὶ ὅλα τὰ αἱματοφόρα ἀγγεῖα. Διότι ἡ βελόνη, συγκρινομένη μὲ αὐτὰ, εἶνε χονδροειδέστατος πάσσαλος, καὶ σχίζει ὅχι μόνον ἐν ἀλλὰ πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ὅταν εἰσέρχεται εἰς τὴν σάρκα σου.

Τοῦτο σοῦ φαίνεται κάπως ὑπερβολικόν. Διὰ νὰ πεισθῇς ὅμως ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἔχει τὸ πρᾶγμα, συλλογίσου τὸ ἑξῆς. “Ὅσον λεπτὴ καὶ ἂν ᾖ ἡ βελόνη, τὴν βλέπεις ὅμως· ἐνῶ τὰς τελευταίας διακλαδώσεις τῶν αἱματοφόρων ἀγγείων κανεὶς ὀφθαλμὸς δὲν δύναται νὰ τὰς διακρίνῃ· τόσον εἶνε λεπταί!

Τοῦτο σὲ ἐκπλήττει βέβαια· καὶ ὅμως ἔχω καὶ κάτι ἄλλο νὰ σοῦ εἰπῶ ἀκόμη ἐκπληκτικώτερον.

Ἦκουσες ἴσως ποτέ σου, ὅτι ὑπάρχει ἐν θαυ-

μάσιον ὄργανον, ὀνομαζόμενον μικροσκοπίον, διὰ τοῦ ὁποῖου βλέπομεν τὰ πράγματα χιλίας φορὰς μεγαλείτερα παρ’ ὅ,τι εἶνε. Διὰ τοῦ μικροσκοπίου λοιπὸν αὐτοῦ βλέπομεν ἄπειρα αἱματοφόρα ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα δὲν διακρίνομεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μας μόνων. Ἀλλὰ καὶ πάλιν δυστυχῶς δὲν τὰ βλέπομεν ὅλα· βλέπομεν μόνον, ὅτι τὰ μικρὰ μικρὰ ἐκεῖνα ἀγγεῖα ὑποδιαίρουνται εἰς ἄλλα μικρότερα, καὶ αὐτὰ εἰς ἄλλα πολὺ μικρότερα, καὶ οὕτω καθ’ ἑξῆς, ἕως ὅτου δὲν διακρίνομεν πλέον τίποτε, ἐνῶ αἱ ὑποδιαίρέσεις ἐξακολουθοῦσι πάντοτε.

Ἐννοεῖς δὲ κάλλιστα, ἂν σκεφθῇς ὀλίγον, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γείνη ἀλλέως τὸ πρᾶγμα· καθότι ἐν καὶ μόνον, τὸ ἐλάχιστον ἄτομον τοῦ σώματός μας ἂν δὲν ἐλάμβανεν αἷμα, δὲν θὰ ἐδύνατο νὰ τραφῇ· τί λέγω, νὰ τραφῇ; δὲν θὰ ὑπῆρχεν διόλου, διότι τὸ αἷμα δημιουργεῖ καὶ τὰ ἐλάχιστα τῶν ἀτόμων τοῦ σώματος.

Τὰ μικρὰ αὐτὰ καὶ ἀδιόρατα ἀγγεῖα τοῦ αἵματος τὰ ὀνόμασαν οἱ πρῶτοι ἐπιστήμονες τριχοειδῆ, διότι δὲν ἐφαντάζοντο βεβαίως πόσα θαυμάσια ἔμελλε μίαν ἡμέραν νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸ μικροσκοπίον, καὶ δὲν εὗρον ἄλλο πρᾶγμα καταλληλότερον νὰ ἐκφράσῃ τὴν λεπτότητα τῶν ἀγγείων ἐκείνων, παρὰ τὰς τρίχας. Καὶ ὅμως ἐκάστη τῶν λεπτῶν τριχῶν τῆς μαλακῆς σου κόμης εἶνε χονδροειδέστατον σχοινίον, παρὰβλαλλομένη πρὸς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα, τὰ ὁποῖα εἶνε διεσπαρμένα πανταχοῦ τοῦ σώματός σου.

Σημείωσε δὲ ἐπὶ τέλους, ὅτι ἐκάστη τῶν τριχοειδῶν αὐτῶν ἀρτηριῶν ἔχει ὡς πᾶσα ἀρτηρία τρεῖς χιτῶνας ἥτοι ὑποκάμισα, οὕτως εἰπεῖν, ἅτινα διακρίνονται κάλλιστα εἰς τὰς καὶ πῶς μεγάλας ἀρτηρίας, ὅτι ἐντὸς αὐτῶν τῶν χιτῶνων ὑπάρχει αἷμα, ὅτι εἰς τὸ αἷμα αὐτὸ ὑπάρχουσι τριάκοντα περίπου οὐσίαι γνωσταί εἰς ἡμᾶς καὶ τίς οἶδε πόσαι ἄγνωστοι, καὶ θὰ σχηματίσῃς ἴσως περίπου ἰδέαν τινὰ τῶν θαυμάτων, ἅτινα περιλαμβάνει πᾶν ἐλάχιστον μέρος τοῦ σώματός σου.

Ἐπὶ συνέχεια·

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΔΥΟ ΜΩΡΑΪΤΙΣΣΑΙ

Β’

Η ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΜΟΥΧΛΙΩΤΙΣΣΑ

“Ὁ ἀναβαίνων τὴν ἀνάπτυξιν ὁδὸν τὴν φέρουσαν ἀπὸ τῶν Μύλων τοῦ Ναυπλίου εἰς Τριπολιτσάν, ἀφοῦ περάσῃ τὸν Ἀχλαδόκαμπον, ἔχει δεξιὰ τὸ Παρθένιον ὄρος, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῖου ἐγείρεται πύργος καλούμενος *Παλαῖο Μουχλί*· ἔπειτα δὲ, ὅταν ἐξέλθῃ ἀπὸ τῶν ὁρέων εἰς τὸ περὶ τὴν πόλιν ἐκείνην ἀπλούμενον εὐρὺ πεδίον καὶ διέλθῃ τὰ Ἀγιοργίτικα, ἐὰν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πρὸ

τῆς κόμης ταύτης θάλλοντος ἀμπελοφύτου χώρου, θέλει πάλιν ἀκούσει ὅτι ὀνομάζεται *Μουχλί*. Ἐκεῖ λοιπὸν ἦτο ἡ κατὰ τοὺς τελευταίους μεσαιωνικοὺς χρόνους πολλάκις μνημονευμένη ἡγεμονία τοῦ *Μουχλίου*, ἥς οἱ δυνάσται, ὠχυρωμένοι ὄντες ἐντὸς τῶν ὁρέων, ἐδέσποζον μεγάλου μέρους τοῦ πεδίου ὅπερ τὸ πάλαι κατεῖχετο ὑπὸ τῆς Τεγέας καὶ τῆς Μαντινείας καὶ ἐν τῷ στενωτέρῳ τοῦ ὁποῖου σημείῳ συνεκροτήθη ἡ πολυθρύλητος μάχη καθ’ ἣν ἐνίκησεν ἄμα καὶ ἔπесεν ὁ Ἑπαμεινώνδας. “Ὅτι δὲ ἐνταῦθα ζητητέον τὸ ἱστορικὸν τοῦτο *Μουχλί* καὶ οὐχὶ εἰς Ἀμύκλας, ὅπως ἠδύνατό τις νὰ υποθέσῃ ἴσως διὰ τὴν μέχρι τινὸς ὁμολογίαν καὶ τὴν γραφὴν *Ἀμυκλίου* τοῦ παρισυνού Κώδικος τῆς τοῦ Φραντζῆ ἱστορίας, δηλοῦται ἐκ τοῦ Χαλκοκονδύλη λέγοντος «ἐπὶ Μουχλὴν τῆς Τεγέας πόλιν» καὶ προστιθεμένου ὅτι ἡ πόλις ἐκεῖτο ἐπὶ ὄχυρου ὄρους καὶ ἐρυμνοῦ, ὁ δὲ περὶ αὐτὴν χώρος ἦτο χαλεπὸς τε καὶ δύσβατος.

Περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΒ’ ἑκατονταετηρίδος ἦρχε τοῦ Μουχλίου ὁ Δημήτριος Ἀσάν, τοῦ ὁποῖου ἡ θυγάτηρ ἦτο ἡ ἀνώνυμος Μουχλιώτισσα, περὶ ἧς θέλομεν ὁμιλῆσαι σήμερον. Οἱ Ἀσάναι ἦσαν βουλγαρικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ κατασταθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει συνέδεσαν τὴν τύχην αὐτῶν μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ εἰς μὲν τοῦ οἴκου τούτου κλάδος παρέμεινεν εἰς τὴν βασιλεύουσάν, ὅπου βλέπομεν αὐτὸν καταλεγόμενον μετὰ τῶν πρωτευόντων ἑλληνικῶν οἰκῶν μέχρι τῆς ΙΖ’ ἑκατονταετηρίδος, ὑπὸ τοῦ τότε γράψαντος Γάλλου Λακροῦ. Ἄλλος δὲ κλάδος μετηνάστευσεν εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ τῆς ΙΔ’ ἑκατονταετηρίδος. Ἐνταῦθα οἱ Ἀσάναι ἐσυγγένευσαν διὰ κηδεστίας πρὸς τοὺς Ζαχαρίας, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ ἔσχατοι φράγχοι τῆς χώρας ταύτης ἡγεμόνες καὶ προσεπωνομάσθησαν πολλάκις ἐνεκα τῆς κηδεστίας ἐκείνης Ἀσάναι· πλὴν τούτου οἱ Ἀσάναι συνεδέθησαν διὰ κηδεστίας ὡς αὐτὸς μετὰ τῶν Ἑλλήνων δεσποτῶν, περὶ ὧν ὁμιλήσαμεν ἐν τῷ βίῳ τῆς Ἑλένης Καντακουζηνῆς. Οὕτω δὲ μέγα ἐσχύσαντες μετέσχον πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τῶν τελευταίων περιπετειῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ χερσονήσῳ. Τῶν Πελοποννησίων τούτων Ἀσανῶν ἐπιφανέστατος ἐγένετο ὁ γυναικάδελφος τοῦ δεσπότη Δημητρίου, ἀδελφοῦ τοῦ Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, Ματθαῖος Ἀσάν. “Ὅτε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1452 ὁ σουλτὰν Μεχμέτης, ἵνα παρακωλύσῃ τοὺς δεσπότης τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τοῦ νὰ πέμψωσιν ἐπικουρίαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, παρήγγειλε τὸν γενικὸν διοικητὴν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Μακεδονίας Τουραχὰν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν χερσονήσον μετὰ στρατοῦ πολυαριθμοῦ, οὗ οὐδὲ τοῦ Τουραχὰν, ὁ Ἀχμέτ, προσβλήθεις ὑπὸ τοῦ Ματθαίου Ἀσάν ἐντὸς τῶν ὁρέων ἅτινα διαχωρίζουσι τὴν Μεσσηνίαν ἀπὸ τῆς Ἀρκαδίας καὶ ὁλοσχε-

ρῶς κατατροπωθεὶς, συνελθὼν καὶ ἀπεστάλῃ αἰχμάλωτος εἰς Σπάρτην. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος τῷ 1458 παρέδωκεν εἰς τὸν σουλτὰν Μεχμέτη τὴν Ἀκροκόρινθον. “Ὅχι ὅμως, ὡς λέγει ὁ Φραντζῆς, ἀνευ ἀντιλογίας τινὸς, ὅστις ὀνομάζει εἰρωνικῶς τὸν Ματθαῖον Ἀσάνην καὶ τὸν ἕτερον φρούραρχον Νικηφόρον Λουκάνην, γενναίους ἄρχοντας, μνημονεύων δὲ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸν πρῶτον, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Παύλου Ἀσάνην, ἐπιφέρει μετὰ πικρίας, τὸ παλαιὸν καὶ νέον κακόν. “Ὁ Φραντζῆς δὲν διέκειτο φιλικῶς πρὸς τοὺς Ἀσάνας καὶ τὸν Λουκαδαμόνιον Νικηφόρον Λουκάνην· τὸν μὲν Ματθαῖον ὀνομάζει ἀλλοῦ ποῦ τῶν κακῶν πάντων τῆς Πελοποννήσου αἰτίον, τὸν δὲ Λουκάνην μνημονεύσας ἀλλοῦ πάλιν, κατ’ ἀρχὰς προσγορεύει *καλοκάγαθον*, ἀμέσως ὅμως ἔπειτα προσθεὶς τὸ κύριον ὄνομα Νικηφόρος, συνεπάγεται ἡ μάλλον εἰπεῖν *Πελοποννησιοφθόρος*. Καὶ ἴσως εἶχε μέχρι τινὸς δίκαιον, διότι ἀμφοτέροι δὲν ἐδίστασαν νὰ σπείρωσι διχονοίας μετὰ τῶν ἐλλήνων δεσποτῶν Θωμᾶ καὶ Δημητρίου τῶν Παλαιολόγων· ἀλλ’ ἐπὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Κορίνθου ἀμφοτέροι, μάλιστα δὲ ὁ Ματθαῖος Ἀσάνης, ἀνεδείχθησαν ἄνδρες ὄντως γενναῖοι· διότι κατὰ τὴν λεπτομερεστέραν καὶ ἀπαθεστέραν ἐκθεσιν τοῦ Χαλκοκονδύλη, δὲν ἐσυνθηκολόγησαν πρὸς τὸν σουλτάνον εἰμὴ μετὰ μακρὰν καὶ πεισματώδη ἀντίστασιν· οὐδὲ ὑπέκυψαν εἰμὴ ἀφοῦ ἐξέλιπον αἱ τροφαί, τὸ δὲ δεινότερον, ὁ Μεχμέτης εἶχε μάθει τοῦτο διὰ προδοσίας τοῦ ἀρχιερέως, ὥστε πλεονέκτα ἐπιμονὴ ἦτο ἀνωφελὴς καὶ ἠδύνατο νὰ ἀποβῇ ὀλεθρία εἰς τοὺς κατοίκους· ὁ ἐχθρὸς, ἀπλῶς παρακαθήμενος, ἤθελε γίνε μετ’ οὐ πολὺ κύριος τῆς πόλεως καὶ λάβει προσέτι τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκτραπῇ εἰς δεινὰς ἀντεκδικήσεις.

Ἀναλόγως δὲ ἱστορεῖ ὁ Φραντζῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ Μουχλίου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος παρέδωκεν εἰς τὸν σουλτάνον ὁ Δημήτριος Ἀσάν, λέγων ἀνευ ἄλλης τινὸς ἐξηγήσεως, ὅτι ὁ τότε ἐκεῖσε ἡγεμονεύων ἔδωκεν αὐτὸ, μετ’ εἰρήνης τῷ ἀμυρᾷ, ὁ καλοκάγαθος Ἀσάνης Δημήτριος. Τί σημαίνει τὸ *καλοκάγαθος* παρὰ τῷ Φραντζῆ, ὅταν ὁμιλῇ περὶ προσωπικῶν ἐχθρῶν του, τὸ γνωρίζομεν ἐκ τοῦ τρόπου κατ’ ὃν εἶδομεν αὐτὸν μεταχειρισθέντα τὸ ἐπίθετον ὡς πρὸς τὸν Λουκάνην. Ἐκ τῆς ἀκριβεστερᾶς ὅμως ἀφηγήσεως τοῦ Χαλκοκονδύλη καθίσταται προφανὲς ὅτι ὁ Δημήτριος ἐσυνθηκολόγησε διότι οἱ πολέμιοι εἶχον γίνε κύριοι ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τοῦ ὕδατος τῆς πόλεως, ἐξῶθεν αὐτῆς, ἀπὸ χωρίου πάνυ ἐρυμνοῦ καταρρέοντος, ὥστε οἱ κάτοικοι, πολλοὶ μάλιστα ὄντες καὶ πολλὰ ἔχοντες ὑποζύγια, ἐδήλωσαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν ν’ ἀντιέξωσιν. Ἀλλ’ ἔλθωμεν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Δημητρίου Ἀσάνην. Περὶ ταύτης, ἐνῶ

δὲν ἡξεύρομεν τὸ κύριον αὐτῆς ὄνομα, γινώσκομεν πολλὰ ἄλλα πράγματα. Πρὸ πάντων δὲ γινώσκουμεν ὅτι ἦτο καλλίστη τὸ εἶδος. Περὶ τούτου ἔχομεν μαρτυρίαν τὴν ὁποίαν κάνεις δὲν θέλει τολμήσει νὰ μὴ πιστεύσῃ, τὴν μαρτυρίαν τῆς πατριαρχικῆς ἱστορίας τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ὡς αὐτὸς ἐαυτὸν ὀνομάζει, ὅπερ δὲν σημαίνει ὅτι κατέκτησε τὴν Πελοπόννησον, ὅπως ὁ Μοροζίνης, ὁ τούτου ἐνεκα Πελοποννησιακὸς ἐπικληθεῖς, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐγεννήθη ἐν Πελοποννήσῳ. Κατὰ τὴν ἱεράν λοιπὴν ταύτην ἱστορίαν, ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημητρίου Ἀσάνη «ἦτον πολλὰ εὐμορφοτάτη καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς ὅλον τὸ κορμί.» Ἀλλὰ τὸ πλάσμα τοῦτο δὲν εὗρίσκετο εἰς Μουχλί, ὅτε ἡ πόλις αὕτη παρεδόθη εἰς τὸν σουλτάν Μεχμέτην.

Ἡ περικαλλὴς μουχλιώτισσα εἶχεν ὑπανδρευθῆ πρὸ τινων ἐνιαυτῶν τὸν τελευταῖον ἐκ τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης δοῦκα τῶν Ἀθηνῶν, Φραγκίσκον Β' Ἀκκιαϊουόλην, τὸν ὑποκοριστικῶς καὶ Φράγκον προσαγορευόμενον. Ὁ Φράγκος οὗτος ἦτο μὲν ὡσαύτως νέος εὐειδής, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν ὅσα λέγει περὶ αὐτοῦ φημιζόμενα ὁ Χαλκοκονδύλης, ἀλλὰ, καθάπερ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ δυνάσται τῶν χρόνων ἐκείνων, ἑλληνεῖς τε καὶ ἐσπεριοί, ἐξηρτάτο ἀπὸ τὸν κατακτητὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῇ εὐδοκίᾳ τούτου ἔλαβε τὸ δουκάτον τῶν Ἀθηνῶν τῷ 1455, κατεχόμενον πρότερον ὑπὸ τοῦ ἀνηλίκου ἐξαδελφου τοῦ Φραγκίσκου Α'. Μὴ ἀρκούμενος δὲ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῇ ἀμέσως τὴν θεῖαν αὐτοῦ, τὴν τοῦ Φραγκίσκου Α' μητέρα καὶ κηδεμόνα, καὶ φυλακίσας αὐτὴν εἰς Μέγαρον, μετ' οὗ πολὺ τὴν ἐθανάτωσεν. Ἡ θεῖα τοῦ αὐτοῦ, καλουμένη Κιάρρα Γεωργίου, εἶχε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς ἐρασθῆ ὁραίου τινὸς Ἑνετοῦ, τοῦ Βαρθολομαίου Κονταρίνη, καὶ ἐπειδὴ οὗτος ἦτο ἑγγαμος, δὲν ἐδίστασε νὰ συνεννοηθῇ μετ' αὐτοῦ ἵνα δολοφονήσῃ τὴν σύζυγόν του· τούτου δὲ γενομένου, ἡ Κιάρρα Γεωργίου συνεζεύχθη τὸν δολοφόνον. Δὲν ἦτο λοιπὸν πολλῆς συμπαιδείας ἀξία. Ἀλλὰ τοιαῦτα σκιρτήματα δὲν τὰ ἐνοστιμεύετο ὁ σουλτάν Μεχμέτης. Ἄν ἡ κυρία ἐκείνη ἦτο ἀξία τιμωρίας, ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὅχι ὑπὸ τοῦ Φράγκου· καὶ ἐπειτα εἶχεν ἤδη τιμωρηθῇ, διότι ἐνεκα τοῦ ἀνοσίου αὐτῆς γάμου, ἀπεδόθη τὸ δουκάτον εἰς τὸν Φράγκον. Ὅθεν ὁ σουλτάνος, ὅστις πρὸ καιροῦ ἄλλως τε ἐπόθει τὴν κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν, ἀπεφάνητο ὅτι ὁ δοῦξ ὑπερέβη τὰ καθήκοντά του καὶ διέταξε περὶ τὰ μέσα τοῦ 1456 τὸν υἱὸν τοῦ Τουραχάνη Ὁμάρ νὰ καταλύσῃ τὸ τοῦ Φράγκου κράτος.

Ὁ Ὁμάρ, στρατεύσας ἐκ Θεσσαλίας, ἐγένετο ἀμέσως κύριος τῆς κάτω πόλεως· ἀλλ' ὁ Φραγκ-

κίσκος, ἀνελθὼν εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀντέστη αὐτῷ γενναίως ἐπὶ δύο ἔτη ὥστε ἂν ἡ θυγάτηρ τοῦ Δημητρίου Ἀσάνη δὲν παρευρέθη εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ Μουχλίου, ὑφίστατο πρὸ χρόνου μακροῦ δοκιμασίας πολὺ δεινότερας ἐν τῇ ἀκρόπολει τῶν Ἀθηνῶν. Ὅτε δὲ τῷ 1458, ὁ σουλτάνος, εἰςβλὼν αὐτὸς εἰς Πελοπόννησον, κατέλαβε πλεῖστον ταύτης μέρος καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ Μουχλί καὶ τὴν Κόρινθον, ὁ μὲν Ὁμάρ φιλοτιμούμενος νὰ προσφέρῃ τελευταῖον καὶ τὴν ἀκρόπολιν εἰς τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ὁ δὲ Φράγκος πειθόμενος ὅτι δυσκόλως θέλει παρατείνει ἐπὶ πολὺ ἔτι τὴν ἀντίστασιν, συνεβίβασθησαν πρὸς ἀλλήλους. Ἡ ἀκρόπολις παρεδόθη, ἀλλ' ὁ Φράγκος παραλαβὼν «τὰ σαυτοῦ καὶ τὸν τῆς ἀκροπόλεως ὄλθον», ὡς λέγει ὁ Χαλκοκονδύλης, ἀνεγνώρισθη ὑπὸ τῆς Πύλης δοῦξ τῆς Βοιωτίας, ἔχων καὶ τὴν πόλιν τῶν Θηβῶν. Τότε δὲ ἐπιστρέφων ἐκ Πελοποννήσου ἐτράπη ὁ σουλτάνος ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν καὶ ἀπεθάρρυνε τὰ λαμπρὰ τῆς ἀκροπόλεως μνημεῖα, καὶ τὸν Πειραιᾶ καὶ τοὺς ἄλλους λιμένας, ἀναφωνήσας «ὁπόση χάρις δὲν ὀφείλεται εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Τουραχάνη Ὁμάρ, τὸν προσκτησάμενον ἡμῖν πάντα ταῦτα τὰ ἐξαίσια!» Κραυγὴ μεγαλόφωνον, καθ' ἣν ὅμως δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν τὸν κατακτητὴν· διότι ἀληθῶς εἶπεν ἦτο φύσις θηριώδης, ἔχουσα μὲν διαλείψεις τινὰς γενναίου ψυχῆς, ἀλλὰ διαλείψεις μόνον.

Ὁ δοῦξ Φράγκος Ἀκκιαϊουόλος δὲν ἀπῆλαυσεν ἐπὶ μακρὸν τὴν τελευταίαν ἐκείνην παρὰχώρησιν. Τῷ 1460 ὁ σουλτάνος, κατακτῆσας ἤδη ὁλοσχερῶς τὴν Πελοπόννησον, διήλθεν αὐθις ἐξ Ἀθηνῶν κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἐπιστροφὴν του. Ἐνταῦθα δὲ διατρίβων ἔμαθεν ἀπὸ τοὺς ἐν τῇ ἀκρόπολει σταθμεύοντας γεννιτσαίρους, ὅτι τινὲς τῶν Ἀθηναίων, συνεννοούμενοι μετὰ τοῦ ἀρχοντος τῆς Βοιωτίας, παρσκευάζον συνωμοσίαν ἐπὶ ἀνακτῆσαι τῆς χώρας. Ἐν τῷ ἅμα συνέλαβε μὲν δέκα τῶν προϋχόντων τῆς πόλεως καὶ ἀπαγαγὼν αὐτοὺς, κατόκιεν εἰς Βυζάντιον, διέταξε δὲ τὸν Ζαγανὸν, τὸν παῖδαν τῆς Πελοποννήσου, νὰ φονεύσῃ τὸν Φράγκον. Καὶ τούτου γενομένου ἡ χήρα αὐτοῦ μετὰ τριῶν υἱῶν, παίδων ἔτι ὄντων, ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει βασίλεια. Οἱ τρεῖς υἱοὶ κατελέγησαν βραδύτερον εἰς τοὺς γεννιτσαίρους, καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν προήχθη εἰς τὰ ὑπάτα τοῦ Ὀσμανικοῦ κράτους ἀξιώματα. Ἡ δὲ μήτηρ δὲν φαίνεται δελεάσασα τὸν σουλτάνον· τοῦλάχιστον κατὰ τὴν πατριαρχικὴν ἱστορίαν ἄλλοις ὅλως ἀπέβη ἡ τύχη αὐτῆς.

Κατὰ τὴν ἱστορίαν ταύτην, ἅμα ἐφθασεν εἰς τὴν βασιλεύουσιν «ἡκούσθη ἡ εὐμορφία αὐτῆς εἰς ὅλην τὴν πόλιν.» Καὶ ἐπὶ πολὺν

μὲν χρόνον ἡ φήμη αὕτη οὐδὲν ἔσχεν ὀλέθριον ἀποτέλεσμα. Ἐν διαστήματι ἐτῶν ὀκτὼ δὲν ἡξεύρομεν τί ἐγένετο· ὅτι μόνον δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῶν μετέπειτα περὶ αὐτῆς ἀναφερομένων, εἶναι ὅτι ἔζη ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἀθέατος εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ ὅτι ὁ σουλτάνος οὐτε αὐτὸς ἰδιοποιήθη, οὐτε εἰς τινὰ τῶν μεγιστάνων ἐπέτρεψεν αὐτὴν, ὅπως συνειθίζε πολλὰκις νὰ πράττῃ ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ καταλυθείσης τῷ 1462 τῆς ἐν Τραπεζοῦντι βασιλείας, ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ πρωτοβεστιάριος αὐτῆς Γεωργίος Ἀμοιρούτσος, τὸν ὁποῖον εἶδομεν ἐν τῷ βίῳ τῆς Ἑλένης Καντακουζηνῆς, συνετέλεσαντα οὐ μικρὸν εἰς τὴν πτώσιν τοῦ τελευταίου ἐκείνου ἑλληνικοῦ κράτους καὶ εἰς τὴν ἐξολόθρευσιν τοῦ οἴκου τῶν Κομνηνῶν, τῷ 1466. Ὁ πρωτοβεστιάριος αὐτὸς ἦτο μὲν ἀνὴρ σοφώτατος, ἀλλὰ τούτο δὲν ἐμπόδιζε τοῦ νὰ ἔχῃ κάλλιστον ἀνάστημα, ὅψιν εὐειδῆ καὶ νὰ ἦναι ἄριστος μὲν μουσικὸς, ἐπιτήδειος δὲ εἰς πᾶσαν σωματικὴν ἀσκήσιν, ὡς λέγει ὁ Μονεμβασίας Δωρόθεος. Εἶχε δὲ ἤδη ὑπερβῇ τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος διότι μετέσχε τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου, ὅτε, ἦτοι μεταξὺ τοῦ 1437 καὶ 1439, δύσκολον εἶναι νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο νεώτερος τῶν 35 ἢ τὸ ὀλιγώτερον 30 ἐτῶν· καὶ πλὴν τούτου, ἦτο ἑγγαμος καὶ εἶχε τέκνα. Ἀλλ' ἦτο ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἵτινες σώζουσιν ἐπὶ πολὺ νεότητα καρδίας καὶ ἀκμὴν σώματος, δὲν ἔχουσι δὲ τὴν σύνεσιν νὰ νέμονται σωφρόνως τὰ πολύτιμα ταῦτα τῆς φύσεως δῶρα.

Ἐνὸσφ ἔζων οἱ Κομνηνοὶ ὁ Ἀμοιρούτσος δὲν εἶχεν ἐπιστήσῃ προσοχὴν εἰς τὸ φημιζόμενον κάλλος τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις διατωμένης χήρας· ἴσως διότι διέτριβε συνήθως ἐκτὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρὰ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ Τραπεζοῦντος ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἐν Σέρραϊς. Μετὰ τὴν ὁλοσχερῆ ὅμως καταστροφὴν τοῦ οἴκου ἐκείνου, κατασταθεὶς ὀριστικῶς ἐν τῇ βασιλευούσῃ, ἐπεθύμησε νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀνώνυμον ἡμῶν μουχλιώτισσαν. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο εὐκόλον· ἀλλὰ καθὼς ἡξεύρομεν, ὁ Ἀμοιρούτσος ἦτο πρῶτος ἐξαδελφός τοῦ Μαχμούτ πασᾶ καὶ προσφάτως ἔτι εἶχε λάβει νέον δικαίωμα εἰς τὴν ἰδιάζουσιν τοῦ σουλτάνου εὐνοίαν, καταστήσας εἰς αὐτὸν γνωστὴν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Χασάμπευ. «Ὅθεν, καθ' ἣν διαλαμβάνει ἡ πατριαρχικὴ ἱστορία· «καὶ ὡς εἶχε παρρησίαν εἰς τὸν αὐθέντην ἔκαμε πολλὰς τέχνας καὶ ἶδεν αὐτὴν. Καὶ καθὼς ἶδεν τὴν εὐμορφίαν ἐκείνης, ἔπεσεν ὅλη ἡ ἀγάπη αὐτοῦ καὶ ὁ πόθος εἰς αὐτὴν, καὶ ἀποφασισεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἢ νὰ τὴν ἐπάρῃ γυναῖκα ἢ νὰ ἀποθάνῃ.» Ἡ τοσοῦτον τραγικῶς ἐκφερομένη ἐνταῦθα ἀπόφασις αὕτη ὑπεδήλου ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ὑπερникήσῃ πολλὰ ἔτι προσκόμματα. Τῶνόντι εἶχε μὲν ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸν σουλτάνον

καὶ τὸν μέγαν βεζύρην, εἶχε συνευδοκοῦσαν καὶ τὴν κυρίαν ἣν τοσοῦτον αἰφνιδίως καὶ ἀκαθέκτως ἐλάτρευσεν, εἴτε διότι αὕτη ἐβαρύνθη τὸν μονήρη βίον ἐν διήγῃ ἐν τοῖς ἀνακτόροις, εἴτε διότι ἀκμάζουσα ἔτι, δὲν ἔμεινεν ἀπρόσιτος εἰς τὰς ὁπωςοῦν ὠρίμους μὲν, ἀλλὰ σφόδρα πεπειραμένης χάριτας τοῦ πειρασμοῦ ἐκείνου· μὴ λησμονήσωμεν ὅμως ὅτι ἦτο ἑγγαμος. Ἡ σύζυγος αὐτοῦ ὅχι μόνον περὶ διαζυγίου δὲν ἠθέλε ν' ἀκούσῃ λόγον, ἀλλ' ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν τέκνων ἐβόα κατὰ τῆς ἀδικίας ἧς προέκειτο νὰ γίνῃ θύμα· ὁ πατριάρχης Ἰωάσαφ, ὁ δεύτερος τοῦ Γενναδίου διάδοχος, δὲν ἠδύνατο φυσικῶς τῷ λόγῳ νὰ ἐπιτρέψῃ τοιοῦτον γάμον, τὸν ὁποῖον ὠνόμαζε δικαίως φανεράν μοιχοζευξίαν· ὁ μέγας αὐτοῦ ἐκκλησιάρχης Μάξιμος, ὅστις ἴσχυε πολὺ παρ' αὐτῷ καὶ τὸν ὁποῖον ἐζήτησαν νὰ δελεάσωσι διὰ δώρων μεγάλων, ἵνα ἐπιτύχῃ τὴν συναίνεσιν τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐκκλησίας, ἀπέπεμψε μετ' ὀργῆς τὰ δῶρα καὶ τοὺς κομίσαντας αὐτὰ εἰπὼν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραβιασθῶσιν οἱ νόμοι τῆς ἐκκλησίας. Τότε ὁ μανιώδης ἐραστής δὲν ἐδίστασε νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ἔσχατα.

Παντοδύναμος ὢν παρὰ τῷ βεζύρῃ κατέπεισε τὸν σουλτάνον νὰ καθαιρέσῃ τὸν πατριάρχην καὶ νὰ διατάξῃ νὰ κοπῶσι μὲν τὰ γένεια αὐτοῦ, νὰ σχισθῶσι δὲ τὰ δύο πλάγια τῆς ρινὸς τοῦ μεγάλου ἐκκλησιάρχου. Καὶ ἐνῷ ταῦτα ἐγένοντο, αὐτὸς ἀπεδίωξε μὲν τὴν νόμιμον σύζυγον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, παραλαβὼν δὲ τὴν ἐρωμένην ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ συνέζη μετ' αὐτῆς ἀναφχνδόν. Ἡ δὲ εὐκολία μεθ' ἧς ἡ κυρία αὕτη συνήνεσεν εἰς τοῦτο καὶ ἐπέτρεψε νὰ προσγίγῃ τοιαύτη βία καὶ ὕβρις εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν, μαρτυρεῖ, ὅτι ἂν τὸ κάλλος αὐτῆς ἦτο ἅμαχον, ἡ ἠθικὴ συνείδησις ἦτο ἀσθενεστάτη. Ἀλλ' οἱ δύο ἐρασταὶ δὲν ἀπῆλυσαν ἐπὶ μακρὸν τὴν ἀθέμιτον ἐκείνην εὐτυχίαν. «Ἡ θεῖα σπάθη τοῦ Θεοῦ, λέγει ἡ πατριαρχικὴ ἱστορία, δὲν ἄφηνεν αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς μάκρος, νὰ μὴ δὲν τοῦ ἀνταποδώσῃ τὸ ἀνταπόδομά του, καθὼς ἔκαμεν· ἀμὴ ὁ γλῆγορα τοῦ τοῦ ἔδωκε. Μιᾶ γὰρ ἡμέρᾳ ἐκαθέζετο ὁ αὐτὸς πρωτοβεστιάριος μετὰ τινων ἀρχόντων καὶ ἐπέζαν τὰ ἀζάρια ἡγουν τὸ ταβλί. Καὶ πέζοντα ἅπλωσε νὰ ἐπάρῃ τὰ ἀζάρια, νὰ τὰ ρίξῃ. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ἅπλωσε τὸ χεῖρ του, ἐν τῷ ἅμα ἀπέθανεν, ἄγρια καὶ φοβερά τρίζοντα τὰ δόντια αὐτοῦ. Ὡς τῆς μακροθυμίας σου Κύριε! μέγας εἶ, Κύριε, καὶ φοβερός.» Τί ἀπέγεινε μετέπειτα ἡ Μουχλιώτισσα ἡμῶν, δὲν λέγεται· εἰμποροῦμεν ὅμως νὰ τὸ εἰκάσωμεν ὁπωςοῦν ἀσφαλῶς. Αἱ γυναῖκες ὅσαι εἶναι ἀπλῶς εὐχάριστοι ἐν τῇ νεότητι, δὲν ἀλλοιούνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁλοσχερῶς εἰμὴ διὰ χρόνου μακροῦ, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐξακολουθοῦσιν ἀρέσκειν μέχρις ἐσχάτου μετοπώρου. Ἀλλὰ τὰ ἀδυσώπητα κάλλη, τὰ διερχό-

μενα τὸν βίον ὡς κατακτηταὶ τινες ἀκαταμάχητοι, πρωτῶς ὑποπίπτουσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ἡλικίας· καὶ τότε, ἐὰν ᾖ συνετὰ, δὲν καταδέχονται νὰ ἐπαιτήσων τὴν εὐνοίαν, ἣν ἄλλοτε ἐπέβαλλον, καὶ ἐπόμενα τῇ ἀρχῇ, ἣν ἐπρέσβευσεν ὁ δεσμότης τῆς ἀγίας Ἑλένης ὁ εἰπὼν, ἡ διατάσσῃ ἡ σιωπῇ, ἀποθέτουσιν οἰκειοθελῶς τὸ στέμμα καὶ διαβιοῦσιν ἐν ἀφανεῖα. Ἐξ οὗ δηλοῦται ὅτι ἐν τῇ πολιτείᾳ τῶν γυναικῶν ὅπως καὶ ἐν τῇ τῶν ἀνδρῶν πολιτείᾳ, ἡ συνταγματική ἀρχὴ εἶναι μακροβιωτέρα τῆς ἀπολύτου. Τοιοῦτό τι λοιπὸν συνέβη πιθανώτατα καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Ἡ τοσοῦτον τυραννικῶς πολιτευθεῖσα ἐκείνη γυνή, ἀφιέρωσεν ὑποθέτω ἐγκαίρως

Τῇ Παφίᾳ τὸ κάτοπτρον·

καὶ ἐπεφώνησεν, ὡς ἡ ἀρχαία Λατὶς·

... Ἐπεὶ τοίη μὲν ὀρεσθαί
οὐκ ἐθέλω· οἷον δ' ἦν πάρος οὐ δύναμαι,

ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνεύμενον, ὅτι· καθὼς κατήντησα, δὲν θέλω νὰ βλέπω ἐμαυτὴν καὶ καθὼς ἤμην ἄλλοτε, δὲν δύναμαι.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο ΟΙΚΟΣ¹

Μετάφρασις Σ. Κ. Σ.

Ὁ οἶκος! Πόσας ιδέας δὲν διεγείρει ἐν τε τῇ πνεύματι καὶ τῇ καρδίᾳ ἡ λέξις αὕτη! Ὁ οἶκος, τοῦ βίου τὸ καταφύγιον καὶ ἡ χαρὰ, ὁ θησαυρὸς τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης!

Ἐπαινεῖ ἡ Ἱερὰ Γραφὴ τὴν γυναῖκα τὴν ἱκανὴν νὰ διευθύνῃ τοῦ οἴκου τὰ ἔργα, διακηρύττει ἡ ῥωμαϊκὴ παράδοσις τὴν ἀρετὴν τῆς οἰκουροῦσης δεσποίνης, νομίζουσιν ὅτι ἑαυτοὺς δοξάζουσιν οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἥρωες αὐξάνοντες τοῦ οἴκου τὴν δόξαν. Εὐτυχὴς νομίζεται ὁ ἀληθὴς σοφὸς ἂν ἐν τῷ μικρῷ τοῦ οἴκου ἔχει τὴν θέσιν, ὥστε νὰ δεχθῇ τοὺς φίλους του. «Ἐκαστος εἶναι βασιλεὺς ἐν τῷ οἴκῳ του», ἔλεγον οἱ Ῥωμαῖοι, ἡ δὲ μεγάλῳ ἄγγλῳ ἐξηγεῖται τὸ ἴδιον συναίσθημα τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας διὰ τοῦδε τοῦ ἀξιώματος· Παντὸς Ἀγγλοῦ ὁ οἶκος εἶναι τὸ φρούριόν του.

Παρὰ τοῖς αὐτόχοροις τῆς Νέας Ζηλανδίας, ἱερὸν κτῆμα θεωρεῖται ὁ οἶκος. Ὅταν τις ἀπονήσκη εἴτε διὰ φυσικοῦ θανάτου εἴτε ἐν μάχῃ, οὐδεὶς τολμᾷ νὰ καταλάβῃ τὴν καλύβην ἐν ᾗ κατώκει ὁ θανών. Τὴν ἀφίνουσι νὰ ἐρειπωθῇ, χωρὶς οὐδὲν ἐξ αὐτῆς νὰ ἐγγίσωσι.

Εἰς τὰς διαφόρους τοῦ κόσμου χώρας, ὑπὸ τὸν φλόγοντα οὐρανὸν τῶν τροπικῶν, ὑπὸ τὸν παγετώδη τῶν πόλων, πᾶσα ἀνθρωπίνη οἰκογένεια ἔχει τὴν ἐστὶν τῆς· ἐκεῖ καταφεύγει κατὰ

τὰς ἡμέρας τὰς χειμερινὰς, ἐκεῖ τὴν νύκτα ἀναπαύεται. Ἀλλὰ πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον, πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς, ἀκρόμῃ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦτους τῆς καθολικῆς προόδου, πόσα καὶ πόσα ἐκατομμύρια ἀνθρωπίνων ὄντων ἔχουσι τὴν κατοικίαν τὴν διατεθειμένην κατὰ τρόπον μαρτυροῦντα ἀπίστευτον ἀφροντισίαν καὶ θαρραλότητα!

Διὰ νὰ κατασκευάσωσι τὴν φωλεάν των, οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι δὲν ἔχουσιν οὔτε τοῦ μύρμηκος τὴν δεξιότητα, οὔτε τῆς μελίσσης, οὔτε τῆς χελιδόνος. Ἀφίνω τὸν κάστορα, τὸν θαυμάσιον ἐκεῖνον κτίστην.

Ἐξ ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκρίσεως, τὰ ὁποῖα δύναται τις νὰ μεταχειρισθῇ ἵνα διαγνώσῃ τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ εἶναι βεβαίως τὸ ἀσφαλέστερον. Ἀπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν μεγάρων μέχρι τῶν wingwams, τῶν πενιχροτάτων καλυβῶν, ἃς σκέπεται τῆς βορείου Ἀμερικῆς τὰ δάση, ὁποῖα ἀπόστασις! ὁποῖα ἄβυσσος! Καὶ ὅμως καὶ εἰς τὰς καλύβας ἀκόμῃ ταύτας ἡ συναρμογὴ τῶν διαφόρων μερῶν ἀπαιτεῖ τινὰ βιομηχανίαν.

Ἀπλουστερά ἐστὶ εἶναι ἡ ἐργασία τῶν ἐπιχωρίων τῆς Βᾶν-Διέμεν. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἐκείνης πυρπολοῦσιν εὐρὺ δένδρον, οὕτω δὲ παρασκευάζουσι κοίλωμα πέντε ἕως ἑξ ποδῶν ὕψους καὶ πλείονων ποδῶν βάθους. Ἡ οἰκογένεια ἐγκαθίσταται ἐκεῖ ὡς ἐν σκοπιᾷ. Παρὰ τοὺς πόδας τῆς φωλεᾶς ταύτης ἐπιστρώνναι ὀλίγην ἄργιλλον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀνάπτει ἀνθρακικὴν διὰ νὰ μαγειρεύῃ τὴν τροφήν της. Τὸ λοιπὸν τοῦ δένδρου μένει ἄθικτον· ὁ χυμὸς κυκλοφορεῖ ἀκωλύτως, οἱ δὲ κλάδοι τοῦ καλύπτονται ὑπὸ φύλλων καὶ καρπῶν.

Τὴν κατωτάτην θαμνίδα τῆς ἀνθρωπίνης κλίμακος κατέχουσιν οἱ Βοσχιμανοὶ τῆς φυλῆς τῶν Ὀττεντότων, οἱ Ἰνδοὶ τῆς φυλῆς τῶν Ὑαμπαρίκων καὶ οἱ νησιῶται τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Οἱ Ὀττεντότοι, οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ἐξεδιώχθησαν τῆς χώρας τῶν ὑπὸ τῶν Κάφρων, ὅπως οἱ Ἐρυθρόδερμοι ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν καὶ οἱ Λάπωνες ὑπὸ τῶν Σουηδῶν, θαμνηδὸν δὲ ἐώσθησαν εἰς τὰ ὀπίσωμέχρι τῆς παραλίας καὶ διηρέθησαν εἰς φυλάς, εἰς τοὺς Βακαλάους, τοὺς Βασσούτους καὶ τοὺς Βοσχιμανούς.

Εἶναι δὲ δυσειδέστατοι οἱ Ὀττεντότοι οὗτοι· ἔχουσι πεπιεσμένον τὸ πρόσωπον, προέχοντα τῶν παρειῶν τὰ μῆλα, ἡ ρὶς αὐτῶν εἶναι διεσχισμένη ὡς ἡ τοῦ σαμψωνίου κυνὸς, μακρὰ καὶ ἰσχνὰ τὰ μέλη των, τὸ δὲ σῶμα ἔχουσιν ἀείποτε ἀλλημιμένον διὰ λίπους, αἰθάλης καὶ στάκτης. Ἐτι δὲ δυσειδέστεροι, ῥυπαρότεροι καὶ μᾶλλον ἐξηχρεωμένοι εἶναι οἱ συγγενεῖς των Βοσχιμανοί.

Τῶν Ὀττεντότων αἱ καλύβαι ὁμοιάζουσι πρὸς κυψέλας μελισσῶν· ἐντὸς δὲ τῶν στενοτάτων

ἐκείνων καὶ στεγανῶς κεκλεισμένων φωλεῶν προφυλάσσονται ἀπὸ τῆς κακοκαιρίας. Χαίρουσι καθ' ὑπερβολὴν οἱ Ὀττεντότοι τρώγοντες ἔνωμα κρέατα, τὰ ὁποῖα ἀρτύνουσιν, ἐλλείψει ἄλλοτος, διὰ στάκτης ἐκ χλωρῶν ξύλων, κοιμῶνται δὲ ἐπὶ δερμάτων βοῶν.

Ἀγνωστος εἶναι ἡ τόση πολυτέλεια εἰς τοὺς Βοσχιμανούς. Ἐκεῖνοι, ἂν εὖρωσιν εἰς τοὺς θράχους κοίλωμά τι δυνάμενον νὰ τοὺς προφυλάξῃ ἀπὸ τῆς βροχῆς, χώνονται ὡς αἱ ἀλώπεκες καὶ κατοικοῦσιν ἐκεῖ, ἄλλως εἰσδύουσιν εἰς πυκνοὺς θάμνους ἢ ὀρύσσουσιν ἐν τῇ γῇ ὀπήν, τὴν ὁποίαν διευθετοῦσι μὲ ξηρὰ χόρτα καὶ τὴν σκεπάζουσι μὲ κλάδους μικρῶν δένδρων.

Ὁ Βοσχιμανὸς δὲν καλλιεργεῖ τὴν γῆν, δὲν ἔχει οὔτε βοσκὰς οὔτε ποίμνια οὔτε ζῶον οὐδὲν ἐκ τῶν συνανθρωπομένων, πλὴν πτωχοῦ τινὸς καὶ κατεσκληρότος κυνὸς, ὅστις τὸν παρακολουθεῖ. Ἐν μόνον κτῆμα ἔχει, τὰ βέλη του, τῶν ὁποίων ἐμβάπτει τὴν αἵχμην εἰς φάρμακον θανατηφόρον. Μετὰ τῶν βελῶν τούτων ἐξέρχεται εἰς θήραν ἀγρίων θηρίων ἢ, ὅπερ ἀγαπᾷ πλείον, εἰς τὴν θήραν, ἵνα ληστεύσῃ, ὅταν ἀκινδύνως δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο. Παρεσδύεται τὴν νύκτα πλησίον εἰς τὴν ἀγροικίαν, τῆς ὁποίας πρότερον κρύφα ἐξήτασε τὰ πέριξ, συχνὰ δὲ κατορθώνει νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ χαρακώματος τὰ ζῶα, ἅτινα ταχέως ὥσθι ἐντὸς φαρμάγων. Ἄν ἴδῃ ὅτι τὸν διώκουσι, χώνεται εἰς τὸ πρῶτον προστυχὸν σπήλαιον, ἀλλὰ τοὺς βόας καὶ τὰ πρόβατα, τὰ ὁποῖα ἐκλεψε, δὲν τὰ ἐγκαταλείπει πρὶν ἢ σφάξῃ ἢ κατακερματίσῃ αὐτά. Ἄν, μὲ ὅλους τοὺς δόλους του, συλληφθῇ, ἃς μὴ ἐλπίζῃ χάριν! Καὶ ὁ Ὀλλανδὸς καὶ ὁ Κάφρος καὶ ὁ Ὀττεντότος αὐτὸς θὰ τὸν φονεύσωσιν ἀφεύκτως ὡς ἄγριον θηρίον.

Κατὰ τὸ ἔτος 1520, ὅτε ὁ Μαγγελανὸς ἀνεκάλυπτε μετὰ τοῦ ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ εἰρηνικοῦ Ὁκεανοῦ τὸν πορθμὸν ἐκεῖνον, ὅστις φέρει τὸ ὄνομά του, παρέπλεεν ἐσπέραν τινὰ νῆσον, ἐφ' ἧς ἔλαμπον τῇδε ἀκκείσε πυρὰ, ἐξ ἧς φαιστείων ἐκρήξεον κατὰ πᾶσαν πιθανότατα προερχόμενα. Τὴν νῆσον ταύτην τὴν ὠνόμασε Γῆν τοῦ Πυρός.

Τόσον ψυχρὰ καὶ θαλτώδης εἶναι ἡ Γῆ αὕτη τοῦ Πυρός, ὥστε θὰ ἐνόμιζες ὅτι εἶναι παντάπασιν ἀκατοίκητος· καὶ ὅμως κατοικεῖται, ἀλλ' ὑπὸ φυλῆς διαστροφῆς, δυσμόρφου καὶ ῥυπαρῆς, οἷα ἡ τῶν Βοσχιμανῶν, οὐδὲν ἥττον δὲ ἐλκενῆς.

Οἱ ἐπιχώριοι τῆς ἀμερικανικῆς ταύτης πολυνησίας οὐδὲ κοινότητα δύναται νὰ σχηματίσῃ. Οὔτε κυβερνήσιν οὔτε νόμους ἔχουσιν, οὔτε κοινωνικοὺς οὔτε θρησκευτικοὺς. Ζῶσι διεσπαρμένοι εἰς τὰ παράλια, ἐν τοῖς ὄρμοις, ὁπόθεν ἐξάγουσι τὴν τροφήν των. Ἡ γῆ δὲν παρέχει εἰς αὐτοὺς εἰμὴ κόκκους τινὰς καὶ εἶδος τι μυκητῶν. Ὅθεν τρέφονται δι' ἰχθύων καὶ ὀστρακηνῶν.

ΤΟΜΟΣ Α' — 1876.

Τρώγουσι δὲ τοὺς ἰχθύας εἴτε ὠμούς εἴτε καὶ ἐψημένους καὶ ἀνάπτουσιν εὐκόλως πῦρ διὰ χαλαζίου λίθου καὶ σιδήρου, ὃν θειοῦχον ἐξορύττουσιν ἐκ τῶν ὀρέων των.

Ἄν φάλαινά τις τυχὸν ἐξοκείλῃ εἰς τὰς ἀκτὰς των, σπεύδουσι νὰ τὴν διατάμωσι, καὶ οὕτως ὠμὴν τὴν τρώγουσι. Πολὺ ὑποφέρουσιν ὑπὸ τοῦ ψύχους, καὶ οὔτε ὑπόδημα ἔχουσιν οὔτε κάλυμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὸ δὲ μόνον περιβλημά των εἶναι δέρμα φώκης περὶ τὴν ὀσφύν. Ἀπὸ τῶν περικυκλούντων αὐτοὺς ἀπεράντων δασῶν κόπτουσι κλάδους δένδρων καὶ ἐξ αὐτῶν κατασκευάζουσι τὰς πενιχρὰς των κατοικίας. Ἐμπήγουσι τοὺς κλάδους τούτους κύκλῳ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς ὕψος πέντε ἢ ἑξ ποδῶν συνάπτουσι τὰς κορυφὰς των, τὴν οὕτω δὲ σχηματισθεῖσαν καλύβην περικαλύπτουσι διὰ σχοίνων. Τὴν συσκευὴν των πᾶσαν ἀποτελεῖ χονδροειδὲς καλάθιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐναποθέτουσι τοὺς συλλεγέντας ἀγρίους καρπούς, σάκκος ἐκ δερμάτος φώκης, εἰς ὃν φυλάττουσι τὰ ὀστράκηρά των καὶ πλήρης ὕδατος ἀσκὸς, ἀπὸ πασσάλου κρεμάμενος.

Ἀκόμῃ ἐλκενότεροι εἶναι οἱ Ὑαμπαρίκοι, οἵτινες κατασκηνοῦσιν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐρήμῳ τῇ ἐκτετατομένῃ μετὰ τῶν βροχωδῶν ὀρέων τοῦ Νέου Μεξικοῦ καὶ τῆς Σιέρρας Νεβάδας τῆς Καλιφορνίας. Καὶ ἐκεῖνοι ἀδυνατοῦσι νὰ συμπήξωσι κοινότητα. Ἡ γῆ ἐφ' ἧς ζῶσιν οὐδαμῶς παρέχει εἰς αὐτοὺς χῶρον ἱκανῶς εὐφορον ἵνα θρέψῃ ὅχι χωρίον, ἀλλ' οὔτε μικρὸν συνοικισμόν. Διατρέχουσι καθ' ὁμάδας τὴν ἐρημον καὶ σταματῶσιν ἐκεῖ, ἐνθα ἐλπίζουσι νὰ εὖρωσιν ὀλίγην τροφήν οἱανδήποτε ἵνα συντηρηθῶσι. Παρ' αὐτοῖς οὐδὲν συνανθρωποῦμενον ζῶον, οὔτε αὐτὸς ὁ κύων, ὁ πιστὸς τοῦ ἀνθρώπου σύντροφος καὶ εἰς τὰς μάλλον ἐρημιωμένας χώρας παρ' αὐτοῖς οὐδεμία ἀρόσιμος γῆ, οὐδὲν ἰχθυόεν ποτάμιον, δάσος οὐδὲν ἵνα θηρεύσωσι· πανταχοῦ στείρα ἡ γῆ ἐπὶ τῆς ἀφορωτάτης χώρας τῶν, ἐμπορικῆς δὲ ἐπιμιξίας ἢ ἐργασίας ὅπωςδήποτε βιομηχανικῆς οὐδὲ ἔχνος οὐδὲν. Καὶ πῶς λοιπὸν ζῶσι τὰ δυστυχῆ ἐκεῖνα ὄντα; Ἡ τύχη ὅτι κάμει δι' αὐτοὺς. Ἐνίοτε δὴλα δὴ, ὅσον δειλοὶ καὶ ἂν ᾖ, ληστεύουσι. Συνοδαὶ διέρχονται τὴν ἐρημον ἐκείνην, ἐφ' ἧς σιγὴ θανάτου βασιλεύει, καὶ ἂν πού ἡμίονος καταπέσῃ κατὰ πόνος, ἐπιπίπτουσιν ὡς θῆες, ἂν ἀνυπεράσπιστος ὁδοιπὸρος τολμήσῃ ὑπὸ τοῦ κόπου καταβληθεῖς νὰ παραμείνῃ, δὲν τὸν φονεύουσιν ἴσως, ἀλλὰ βεβαίως θὰ τὸν ληστεύσωσι. Καὶ μεθ' ὁπόσης χαρᾶς οἱ ἄθλιοι ἐπιδίδονται εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ἂν καὶ σπανίως βέβαια καὶ ἐπ' ὀλίγον τοὺς βοηθεῖ ἡ τύχη. Συνηθέστερον οἱ παρίαὶ οὗτοι τῆς ἀμερικανικῆς ἐρήμου τρέφονται ἀπὸ ῥιζῶν βοτάνης, οὐσιν τινος βοτάνης, φρομένης παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμίων, ἢ ἀπὸ κόκκων διαφόρων δεν-

1. Λόγος ἀναγνωσθεὶς κατὰ τὴν δημοσίαν συνεδρίαν τοῦ γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1875 ἔ. ν.

δρυλλίων, ἐξ ὧν κατασκευάζουσι πυκτόν τινα πολτόν. Ἐν ἀνάγκῃ δὲ τρώγουσι καὶ γρύλλους καὶ ἀκρίδας, τὰς ὁποίας συλλέγουσιν εἰς τὰς πεδιάδας. Ψήνουσι δὲ τὰ ζώδια ταῦτα θέτοντες αὐτὰ μεταξὺ λίθων καίωντων ὑπὸ τῆς θερμῆς τοῦ ἡλίου.

Φρίκην ἐμποιεῖ ἡ τηλικαύτη φυσικὴ καὶ ἡθικὴ τοῦ ἀνθρώπου κατάπτωσις, ἔτι μείζων δ' εἶνε ἡ λύπη, ἣν αἰσθάνεται τις ἀναλογιζόμενος ὅτι οὐδεμία θεραπεία δυνατόν εἶνε νὰ ἐπενεχθῇ! Ἀλλὰ χρεῖαν ἔχω ν' ἀναπαύσω τὰ καταπεπονημένα μου βλέμματα ἐπὶ εἰκόνων ἄλλων. Μετὰ τινὰς γραμμὰς θὰ μεταβῶ εἰς ἓν εἰδύλλιον.

Πρὸ εἰκοσαετίας περίπου οἱ τε σοφοὶ καὶ οἱ περίεργοι εἰς πολλὴν ἐβλήθησαν ταραχὴν ἕνεκα ἀρχαιολογικῆς τινὸς ἀποκαλύψεως. Ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Ζυρίχης, ἐν τῇ τοῦ Νεουσιατέλ καὶ ἐν ἄλλαις τῆς Ἑλβετίας εἶχον ἀποκαλυφθῇ οἰκοδομήματα ἐπὶ πασσάλων, ἔχνη πολλὰ κατοικίων, ἐργαλείων, κοσμημάτων καὶ ὅπλων ἐποχῶν παντοίων.

Πάντα ταῦτα ἦσαν μεταξὺ των πολὺ διαφορετικὰ κατὰ τὴν χρονολογικὴν τάξιν, ἀπὸ τῶν ἀπὸ χαλαζίου λίθου ἀπλουστάτων σκευῶν, ἀπωτάτης χρονικῆς περιόδου, μέχρι τῶν σκευῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἥτις σιδηροῦς αἰὼν συνήθως ὀνομάζεται, εὐλόγως δ' ἠδύνατο νὰ ὀνομάζεται χρυσοῦς αἰὼν διὰ τὰς ἀρχοειδεῖς ἐκεῖνας κοινωνίας, ἃν τις ἀπίθῃ εἰς τὸ πόσον θὰ ὑπέφερον οἱ ἄνθρωποι ὅτε δὲν εἶχον πρὸς ἐργασίαν εἰμὴ λίθινον πέλεκυν, ἔπειτα δὲ πέλεκυν περιεχειλιωμένον δ' ἐλασμοῦ μεταλλίνου, καὶ πόσον μεγάλην χαρὰν θὰ ἐχάρησαν ὅτε ἠδυνήθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι τὸν σίδηρον.

Κρίνοντας ἐκ τῶν πλακῶν χαλαζίου λίθου, αἵτινες εὐρέθησαν κείμεναι ἐντὸς τῆς ἱλῶς, καὶ ἐκ τῶν στρωμάτων τύρφης (σηπεδονίτιδος γῆς), ἅτινα περιεκάλυπτον τοὺς πασσάλους, δυνάμεθα ν' ἀποφανθῶμεν ὅτι τινὲς τοῦλάχιστον τῶν ἑλβετικῶν ἐκείνων κατοικιῶν ὠκοδομήθησαν δις ἑξήκοντα π. Χ. ἔτη.

Κατὰ τοὺς πναρχαίους ἐκείνους χρόνους οἱ Ἑλβετοὶ ἐπενόησαν νὰ ἰδρῶσι τὰς κατοικίας των ἐν τῷ ὕδατι, ἵνα προφυλάσσωνται τοῦτο μὲν ἀπὸ τῶν ἀγρίων θηρίων, ὧν ἔβριθον τότε τῆς χώρας των τὰ δάση, τοῦτο δὲ ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν ἐχθρικών φυλῶν. Ὡσαύτως κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα στίφη ἐξ Ἀκυλῆας καὶ ἐκ Παδούης, φεύγοντα τὸν ἐπερχόμενον Ἀττίλαν, συνῆλθον εἰς τινὰ τῆς Ἀδριατικῆς νησιδία καὶ ἔκτισαν τὴν Βενετίαν. Καὶ ἔτι βραδύτερον, ἐν Ῥωσσίᾳ, δμῶς Κοζάκων ἀπεσύρθη εἰς τινὰ νῆσον τοῦ ποταμοῦ Τανάϊδος, ὅθεν ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἡ πόλις Τζερχάστη. Καὶ νῦν ἔτι εἰς τινὰ τῶν εὐφορωτέρων χωρῶν τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῆς Βενεζουέλας, φυλὴ τις Ἰνδῶν

πήγνυσι τὰς καλύβας τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς λίμνης Μαρακαίβης. Διὰ τί; ἵνα ἀποφύγῃ τὰς τίγρεις καὶ τοὺς ὄφεις ἢ ἐπιδρομὴν τινα ἐχθρικήν; Ὁχι. Μόνον καὶ μόνον ἵνα ἀποφύγῃ τὰς ἐκεῖ ἀπειραρίθμους σκνίπας, αἵτινες εἶναι θηριωδέσταται καὶ ἰοβόλοι. Ὡς καὶ αἱ ἡμέτεραι, ἀγαπῶσι τὴν γειτονίαν τοῦ ὕδατος, δὲν καταλείπουσιν ὅμως τὸ ὑγρὸν ἔδαφος ἐφ' οὗ ἐγεννήθησαν· διὰ τοῦτο δὲ οἱ Ἰνδοὶ ἠξεύρουσιν ὅτι θὰ ἦνε ἐν ἀσφαλείᾳ ἅμα πῆξωσι τὰς κατοικίας των εἰς ὀλίγην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ὄχτης.

Ἐχοῦσι πλησίον πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖοι εἰς τῆς καλύβης των τὴν οἰκοδομήν. Ξύλα κατάλληλα, τὰ ἰσπανιστὶ καλούμενα palo di hierro, διὰ τοὺς πασσάλους, ξύλα ἄλλα ἐλαφρότερα, πρὸς παρασκευὴν σανίδων καὶ περιφραγμάτων, φυτὰ ἐρπίζοντα, ἐξ ὧν κατασκευάζουσι σχοινία πρὸς σύνδεσιν τῶν διαφόρων μερῶν τῆς κατοικίας των, καὶ τέλος φοίνικος φύλλα, πρὸς ἐπιστέγασιν αὐτῆς, διότι εἰς τὴν χώραν των οὔτε χιὼν πίπτει οὔτε ψυχροὶ ἄνεμοι πνέουσιν· διὰ νὰ προφυλαχθῶσι δὲ μόνον ἀπὸ τῆς βροχῆς δὲν ἔχουσι χρεῖαν παχέων τοίχων. Ὡσαύτως χρεῖαν δὲν ἔχουσι πολλῆς ἐργασίας ἵνα πορίζωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διότι κατ' ἐξοχὴν πλούσιος εἶνε ὁ τόπος ἐφ' οὗ ζῶσι.

Ἀρκεῖ μόνον νὰ τείνωσι τὸν κάλαμον ἢ νὰ ῥίψωσι τὸ δίκτυον εἰς τὴν περικυκλοῦσαν αὐτοὺς λίμνην, καὶ θ' ἀγρεύσωσιν ὅσους θέλουσιν ἀρίστους ἰχθύας. Πλὴν τούτου χιλιάδες πολλὰ νησῶν καθίπτανται ἐκεῖ εἰς ὠρισμένους τοῦ ἔτους ὥρας, ἐξ ὧν πάλιν συλλαμβάνουσιν ἐπιτηδεῖας ὅσας θέλουσιν. Παρὰ τῆς λίμνης τὰς ὄχθας φύεται καὶ ὁ ἐδάς, ὅστις παράγει τὸν γαλακτώδη χυλὸν, ἐξ οὗ γίνεται τὸ καουτσού.

Καθ' ἑκάστον ἔτος ἔμποροι πορευόμενοι ἐκεῖ ἀγοράζουσι τὸ προῖόν τοῦτο καὶ τὰ ἐκ τῶν νησῶν πτίλα, τὰ ὁποῖα ἐπιμελῶς συνάγει τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἔθνος, καὶ φορτία ἰχθύων ὑπ' αὐτοῦ ἀλατισθέντων καὶ καπνισθέντων.

Οὕτως ἡσυχοὶ διάγουσι τὸν βίον οἱ Ἰνδοὶ τῆς Μαρακαίβης. Οὐδεὶς καταλέγει αὐτοὺς μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν· οὔτε σιδηροδρόμους ἔχουσιν, οὔτε ἐφημερίδας· δὲν γνωρίζουσι τὰς γλυκεῖας συγκινήσεις τοῦ χρηματιστηρίου, οὔτε θέλγουσιν αὐτοὺς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις· ἱεραπόστολοι μόνον ἐξ Ἰσπανίας διέδσαν παρ' αὐτοῖς τὸν Χριστιανισμόν. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν χωρίων των ὠκοδόμησαν μικρὸν παρεκκλήσιον, ἐπὶ πασσάλων καὶ αὐτὸ ἐρειδόμενον· ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς του σταυρὸς ὡς ἐν κατόπτρῳ ἀντανανκάζεται εἰς τῆς καλῆς των λίμνης τὰ ἀτάραχα ὕδατα, καὶ ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκείνῃ τοῦ νέου κόσμου ἐρημίᾳ σημαίνει τὸν ἐσπερινὸν τοῦ παρεκκλησίου ὁ κώδων. Καὶ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀκολουθίας αἱ λέμβοι, αἱ μετακφέρουσιν τὰς ἰνδικὰς οἰκογενεῖας, παρατάσ-

σονται παρὰ τὴν εἴσοδον, καὶ εὐλαβῶς γονατίζουσιν οἱ πιστοὶ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ περιβόλου.

Ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθον οἱ Ἰσπανοὶ εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἡ ὄψις τῶν ἐν τῇ Μαρακαίβῃ λίμνῃ κατοικημάτων ἀνεπόλησεν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν τὴν Βενετίαν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος ἐκείνης ὠνόμασαν τὴν χώραν Βενεζουέλαν, ἥτοι μικράν Βενετίαν.

Ἡ πλουσία Βενετία ἔχασε τὰ πλούτη της, τῶν δογῶν ἢ νύμφῃ ἔχασε τὸν χρυσοῦν της δακτύλιον, ἔχασε τὸ στέμμα της τῆς Ἀδριατικῆς ἢ θασιλίσσα. Θαυμαστὴ Βενετία! πόση δόξα ἄλλοτε σὲ περιέστρεψε, καὶ πόσα ἔπειτα δεινὰ δὲν ἔπαθες!

Τὸ μικρὸν ἰνδικὸν ἔθνος τῆς Βενεζουέλας, δὲν ἐγνώρισε τὴν λαμπράν σου εὐδαιμονίαν, ἀλλ' οὔτε τὴν φοβερὰν σου κατάπτωσιν θὰ γνωρίσῃ. Ἀρκοῦμενον εἰς τὴν ταπεινὴν θέσιν, ἣν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κατέχει, οὔτε διὰ τολμηροῦ χρηματισμοῦ διανοεῖται νὰ πλουτήσῃ, οὔτε δι' ἐπικινδύνων κατακτήσεων νὰ εὐρύνη τὰ ὄριά του. Θάλασσαν ἔχει τὴν λίμνην του, καὶ Βουκένταυρον! τὴν ἐλαφράν του λέμβον· μητρόπολιν τοῦ Ἀγίου Μάρκου, τὸ ξύλινόν του παρεκκλήσιον· αἱ μέτραι ἐξείς τοῦ καθμερινοῦ του βίου εἶνε πᾶσα ἡ εὐδαιμονία του.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἀμερικανικῇ ζώνῃ, ἐπὶ τοῦ Ὀρενόκου ποταμοῦ, ὅστις ἐκτείνόμενος εἰς πεντακοσίων λευγῶν ἀπόστασιν διαρρέει τὴν πολιτείαν τῆς Βενεζουέλας, δύναται τις καὶ ἄλλας περιέργους κατοικίας νὰ ἴδῃ. Τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τούτου τὰ ὕδατα ὑπερχέονται καθ' ὠρισμένην τοῦ ἔτους ὥραν εὐρύτερον καὶ ὑψηλότερον ἢ τὰ τοῦ Νείλου. Παρὰ τὰς ὄχθας δ' αὐτοῦ κατοικεῖ φυλὴ τις Ἰνδῶν, ἥτις οὐδέποτε θέλει ν' ἀπομακρυνθῇ αὐτῶν. Ἀλλὰ πῶς νὰ μένῃ ὅταν αὐταὶ ὀλοσχερῶς κατακαλύπτονται ὑπὸ τῶν ὑδάτων; Πρὸς τοῦτο οἱ Ἰνδοὶ οὗτοι διέθεσαν τὰ τῆς κατοικίας των κατὰ τρόπον ὅπως ἴδιον. Δὲν σκάπτουσι τὴν γῆν, ὅπως ἡμεῖς, ἵνα θεμελιώσωσι τὰς καλύβας των· δὲν ἐμπήγουσι πασσάλους, ὅπως οἱ ἐπὶ τῆς Μαρακαίβης κατοικοῦντες, ἀλλ' ἀντὶ πασσάλων ἐκλέγουσι τέσσαρας φοίνικας τετραγωνικῶς τεταγμένους. Τοὺς τέσσαρας τούτους κορμούς συνάπτουσι μεταξὺ των διὰ μικρῶν ὀριζοντίων δοκῶν, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς σανίδωμα. Τοποθετοῦσι δὲ τὰς δοκοὺς ταύτας τόσον ὑψηλὰ, ὥστε ὅσω μεγάλαν ὁρμὴν καὶ ἂν ἔχῃ ὁ ποταμὸς ὅταν πλημμυρῇ, νὰ μὴ δύνηται νὰ τὰς φθάσῃ. Τὸ σα-

1. Βουκένταυρος ἐκαλεῖτο ἐν Βενετίᾳ, διότι βουκενταύρου εἰκόνα ἔφερον ἐπὶ τῆς πρῶτης, ἡ κυριωτάτης καὶ πολυτελεστάτης γαλέρας, ἥτις ἐγρησέμευεν εἰς τὰς μεγάλας τῆς πολιτείας ἐκείνης τελετάς. Ἐπὶ τοῦ Βουκενταύρου μάλιστα ἐπιβαίνων ἐκάστοτε ὁ νέος Δόγης, ἐν νύμφῃ εὐετο, κατὰ τὰ εἰθισμένα, τὴν Ἀδριατικὴν, ῥίπτων εἰς τὸ πέλαγος χρυσοῦν δακτύλιον. Σ. Μ.

νίδωμα τοῦτο ἐπιστρώννουσι δι' ἀργίλλου, ἣν ταχέως ἀποξηραίνει ὁ ἥλιος, ὥστε ἀκινδύνως ἔπειτα δύνανται νὰ ἀνάψωσιν ἐπ' αὐτῆς πῦρ. Στεγάζουσι τὴν οὕτω διατεθεῖσαν καλύβην διὰ φυλλωμάτων, ἐξαρτῶσιν ἀπὸ δύο κλάδων κρεμαστὸν στρώμα, ἐρείδουσιν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ οἰκίσκου των, ὡς κλίμακα, δοκὸν ἐντετμημένην, ἥς ἡ ἄλλη ἄκρα εἶνε ἐμβεβυθισμένη εἰς τοῦ ποταμοῦ τὴν κοίτην, καὶ οὕτω περατοῦσι τὸ ἔργον των. Ἡ ἐγκατάστασις εἶνε πλήρης. Καὶ κατακλυσμός ἂν ἐπέλθῃ, οἱ Γουαρανοὶ (οὕτω καλοῦνται) εὐρίσκονται ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸ ἐνέριον οἶκμά των, ὡς ἂν εἰς ἀσάλευτον κιβωτόν. Καὶ οὔτε χρεῖαν ἔχουσι νὰ συλλέγωσι προμηθείας διὰ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἡ πλήμμυρα θὰ διαρκέσῃ, οὔτε πολλὰ φροντίζουσι περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν χελωνῶν, ἂν ταῦτα γίνονται ἄφρατα εἰς τὸ βάθος τοῦ ὑπερχυθέντος ποταμοῦ· εὐκόλως δύνανται εἰς ἄλλην ὥραν τοῦ ἔτους νὰ τὰ ἀγρεύσωσι.

Πλησίον των εἶνε ὁ φοῖνιξ, ὅστις ἐπαρκεῖ εἰς ὅλας των τὰς χρεῖας. Ἀπὸ τῶν μίσχων τοῦ γιγαντώδους δένδρου σχηματίζουσι τὰ τόξα καὶ τὰ βέλη των, ἀπὸ τῶν νευρωδῶν ἐξοχῶν τῶν νεοθαλλῶν του φύλλων πλέκουσι σχοινία, ψιάθους καὶ ἐλαφρὰ περιβλήματα, διὰ τῶν μεγαλητέρων του φύλλων ἐπιστεγάζουσι τὰς καλύβας των καὶ ἀπὸ τοῦ στελέχους του κατασκευάζουσι σανιδώματα, περιφράγματα καὶ οἰκιακὰ σκεύη παντοῖα. Οἱ καρποὶ τοῦ φοίνικος, οἵτινες ἐμβλαλλόμενοι εἰς τὸ ὕδωρ καθίστανται ἡδύτατοι τὴν γεῦσιν, παρέχουσιν αὐτοῖς καλὴν τροφήν, καὶ ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τοῦ ἐξάγουσι δροσιτικὸν χυλόν, ὅστις διὰ τῆς ζυμώσεως μεταβάλλεται εἰς ποτὸν μευστικόν. Ἡ ἐντερώννη αὐτοῦ τέλος, ἀφοῦ ξηρανθεῖσα ξυσθῇ διὰ τοῦ τρίπτου ἢ ἄλλως τριβῇ, παρέχει θρεπτικώτατον ἄλευρον, ἐξ οὗ κατασκευάζουσι δίπυρα.

Παρέχει λοιπὸν ὁ φοῖνιξ εἰς τοὺς Γουαρανοὺς ἄρτον, οἶνον, ἱμάτια καὶ πᾶν ὅ,τι χρήσιμον εἰς τὸν καθ' ἡμέραν βίον.

Καὶ αἱ ἀπὸ τῶν φοινίκων κρεμώμεναι κατοικίαι αὐταὶ εἶνε ἀρχαῖαι, ἀλλ' ἀρχαῖωτέρα εἶνε ἡ σκηνή. Ἡ σκηνὴ εἶνε τὸ πατρι-αρχικὸν οἶκημα, οὗ συχνοτάτην ποιεῖται μνείαν ἡ Ἀγία Γραφή.

Ὁ Νῶε ἐκοιμήτο ἐν τῇ σκηνῇ του, ὅτε ὁ Σὴμ καὶ ὁ Ἰάφεθ ἐκάλυψαν τὴν γυμνότητά αὐτοῦ.

Ὁ Ἀβραὰμ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς σκηνῆς του ὑποδέχεται τοὺς θεοὺς ἀγγέλους.

Οἱ Ἰσραηλῖται διατρέχοντες τὴν ἐρημον ἐν τῷ σκηνῆς φυλάττουσι τὴν κιβωτόν.

Οἱ δὲ προφῆται παντοιοτρόπως μνημονεύουσιν τῆς σκηνῆς. Καὶ νῦν ἔτι ἐν πολλῇ χρήσει εἶνε ἡ σκηνή. Καὶ οἱ εἰς ἐρήμους χώρας

οδοιπορούντες τὴν μεταχειρίζονται, καὶ οἱ στρατιῶται ἐν στρατείᾳ, καὶ οἱ χρυσωρύκται τῆς Καλιφορνίας· ἀλλὰ καὶ πολλὰ νομαδικὰ φύλα καὶ πολλοὶ ἀπολίτιστοι λαοὶ ὑπὸ σκηνὴν διάγουσι τὸν βίον.

Εἰς τὴν βόρειον ἐσχατιάν τῆς Εὐρώπης κατοικεῖ ἡ Λαπωνικὴ φυλὴ. Σοφὸς τις καθηγῆται, ὁ κ. Νίλσων, ἀπέδειξε διὰ πολυμόχλων ἐρευνῶν ὅτι οἱ Λάπωνες κατεῖχον ἄλλοτε τὰς μεσημβρινὰς τῆς Σουηδίας ἐπαρχίας, δόθην φυλὴ ἄλλη, ἰσχυροτέρα καὶ εὐφρεστέρα, ἐξεδιώξεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ὥθησε μέχρι τῆς σκοτεινῆς καὶ κατεψυγμένης χώρας, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου μέχρι τῆς παγωμένης θαλάσσης.

Διὰ τὴν μεγάλην Λαπωνικὴν οἰκογένειαν ὁ τάρανδος εἶνε ὅ,τι διὰ τοὺς Γουαρινούς ὁ φοῖνιξ, διὰ πολλοὺς τῆς Ὀκεανίας λαοὺς τὸ ἀρτόδεονδρον, διὰ τοὺς Ἰνδοὺς τοὺς κατοικοῦντας τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς τὰς πεδιάδας ὁ ἄγριος ταῦρος (βοῦβάλι), διὰ τοὺς Γροενλανδοὺς ἡ φώκη. Ὁ τάρανδος παρέχει εἰς τοὺς Λάπωνας τὴν καθημερινὴν τροφήν· γάλα, ὅπερ ἀναμιγνύουσι μετὰ τινων ἀγρίων καρπῶν καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτοῦ βούτυρον, κρέας, ἐξ οὗ μέρος μὲν τρώγουσι, μέρος δὲ ἀνταλλάσσουν ἀντὶ ἄλλων χρειωδῶν πραγμάτων, δέρματα, ἐξ ὧν ἐνδύονται. Ἀλλὰ καὶ ῥάμματα κατασκευάζουσιν ἐκ τῶν μυῶνων καὶ τῶν νεύρων τοῦ τάρανδου, καὶ σκεύη διάφορα ἐκ τῶν κεράτων αὐτοῦ. Τὸ θέρος, τὸ ἀγαθὸν τοῦτο ζῶον φέρει τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, τὸν χειμῶνα, σύρει ἐπὶ τῆς χιόνος τὸ ἔλκηθρον.

Παρατήρησαν δὲ οἱ γλωσσολογούντες ὅτι ἐνῷ ἡ διάλεκτος, ἣν ὁμιλοῦσιν οἱ Λάπωνες, δὲν ἔχει οὐδεμίαν λέξιν ἐπιστημονικὴν, οὐδεμίαν ἐκφράσιν ἀφηρημένης ἐννοίας, οὐδένα ὅρον δηλοῦντα τὴν ἡδονὴν ἢ τὴν πολυτέλειαν, ἀπ' ἐναντίας καὶ τὸ ἐλάχιστον μῦθον τοῦ ἀγαπητοῦ τάρανδου ἔχει χωριστὴν ἐν αὐτῇ ὀνομασίαν.

Τὸ παντοτεινὸν μέλημα τῶν Λαπώνων εἶνε τὰ ποίμνιά των, οἱ τάρανδοί των, τοὺς ὁποίους ὡς νομάδες περιάγουσιν ἵνα βοσκήσωσιν. Ἀλλὰ ἡ μόνη νομὴ, ἣν τὰ ταλαίπωρα ζῶα εὐρίσκουσιν εἰς τὴν ἄκαρπον ἐκείνην χώραν, εἶνε ὁ λειχὴν, ἀραιῶς φυόμενος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς· τάχιστα δὲ τὸν ἐξαντλοῦσι. Ἀγεί δὲ τοὺς τάρανδους τοῦ Λάπων ἀπὸ βοσκῆς εἰς βοσκὴν, καὶ συχνὰ ὁδοιπορεῖ τὴν νύκτα ἵνα βοσκήσωσιν ἐκεῖνοι τὴν ἡμέραν. Ἐλεεινὰ ὁδοιπορία ὑπὸ βαρὺν καὶ ὀλοσκότεινον οὐρανὸν καὶ ἐν χώρᾳ ξηρᾷ καὶ ἀγόνῳ, ἐν ᾗ 30 ἢ 40 βαθμῶν εἶνε τὸ ψῦχος τὸν χειμῶνα, καὶ ὑπὸ παντοίων ζωῶν καταμαστίζεται τὸ θέρος ὁ ὁδοιπόρος! Καὶ καταφύγιον ἄλλο οὐδὲν, εἰμὴ ἡ μονήρης σκηνή, ἣν ἀπαρ-

τίζουν οἱ δλίγοι πάσσαλοι ἐμπηγμένοι εἰς τὴν γῆν καὶ χονδρά τινα ῥάκη ἢ τάρανδων δέρματα.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σενού, τοῦ πενιχροῦ ἐκείνου περιβόλου, εἶνε ἡ ἐστία, ἐνθα ἀνάπτουσι δέσμας χλωρῶν θάμνων ἀναδιδούσας καπνὸν πυκνὸν, ναυτιώδη, πνιγνόν. Καὶ ἐκεῖ, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ παρσκευάζει τὴν καθημερινὴν τροφήν ἢ ἐπιμελεῖται τὰ τέκνα τῆς, ὁ Λάπων ὑποκαθέζεται χαμαὶ, ἀκίνητος, σιγηλὸς, ἀπαθὴς τὴν ὄψιν καὶ ἔχων χωμένας τὰς χεῖρας εἰς τὰς εὐρείας χειρίδας τοῦ ἱματίου του.

Ταλαίπωροι Λάπωνες! Τοὺς εἶδον μετὰ μελαγχολικῆς καὶ συμπαθητικῆς συγκινήσεως ἐν τοῖς μόχλοις τῆς ἐργασίας των. Πόσῃν ἡσθάνοντο χαρὰν ἅμα τις τοῖς ἐδίδοε δλίγην ῥάκην ἢ δλίγον καπνὸν, ἐκεῖνοι, οὓς συνήθως κατέχει λυπηρὰ βόθυμία καὶ πρᾶος εἰς τὴν τύχην ὑποταγή. Τοὺς εἶδον. Θέλουσιν ἐκλείψει ἴσως ποτὲ πάντες ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Ἦδη πολὺ ὀλιγόστευσαν καὶ βαθμυδὸν ὀλιγοστεύουσιν, ὥστε δύναται τις νὰ προῖδῃ τὸν χρόνον, ὅτε ἡ ἄλλοτὲ ποτε πολυάριθμος αὕτη φυλὴ δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον.

Ἐπειτα τὸ ὅριον.

XAVIER MARMIER.

Η ΠΡΩΤΗ ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ὁ ἀπρίλιος εἶναι ὁ μὴν, καὶ ὁ ὅν οἱ Χριστιανοὶ εορτάζουσι τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ὡς οἱ Ἑθνικοὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς φύσεως. Ὡς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐστάλη ποτὲ ἐκ τῆς αὐλῆς τοῦ Ἀννα εἰς τὴν τοῦ Καϊάφα, οὕτω, κατὰ μίμησιν τῆς ματαίας ἐκείνης πορείας καὶ ἀποστολῆς, ἀσεβῆς συνήθεια ἀνέκαθεν ἐπεκράτησε νὰ στέλλωνται οἱ εὐαπάτητοι «εἰς τὴν πρώτην ἀπρίλιου.» Σημειώτεον ὅμως ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔθιμον ἦτο ἐν χρήσει πολὺν χρόνον πρὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Περὶ τὰ τέλη μαρτίου εορτάζουσιν οἱ Ἰνδοὶ εορτήν, Χουλί καλουμένην, καὶ ἣν οἱ ἡλίθιοι ἐπὶ παντοίαις προφάσεσι στέλλονται τῇδε κακεῖσε ὅπως ἐκτελέσωσι παραγγελίας ἀσκόπους. Παρομοίαν εορτὴν εἶχον τὸ πάλαι οἱ Ἰσραηλῖται καὶ οἱ Ἕλληνες (ἀποδιδρασκίνδα), ἥτις διεδόθη ἔπειτα ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης. Τὸν ἀπατῶμενον καλεῖ ὁ Ἀγγλος «μωρὸν τοῦ ἀπρίλιου» (an April fool), τὴν δὲ πρωτομηνίαν «ἡμέραν τῶν μωρῶν» (fool's day.) Οἱ Γάλλοι τὴν καλοῦσι «poisson d'Avril»· ἐρωτῶμενοι δὲ περὶ τῆς ἐπωνυμίας, λέγουσιν «οἱ ἰχθύες, οἱ κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς μεγάλης ἐβδομάδος περισσεύοντες, εἶναι τὸ σύμβολον τῆς μωρίας!» Ἀλλ' οὐδεμία ὑφίσταται ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὸ γαλλικὸν ἔθιμον προέκυψε κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἐκ τῆς διὰ προσωποδοφῶρων παραστάσεως τῶν παθῶν τοῦ Χριστοῦ «la passion d'Avril», ὁπόθεν οἱ ἀμαθεῖς διαστρέφοντες ἔπειτα τὴν φράσιν εἶπαν «poisson d'Avril.»

Ἡ πρώτη ἀπρίλιου ἐπρωταγωνίστησεν ἄλλοτε ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Λουδοβίκος κατὰ προτροπὴν τοῦ ὑπουργοῦ του, ἐπιχειρήσας νὰ προσαρτήσῃ τὴν Λωραίναν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐτήρει δέσμιον τὸν τῆς Λωραίνης δούκα μετὰ τῆς συζύγου του ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πόλει Λουνεβίλ. Τῇ πρώτῃ ἀπρίλιου, λίαν πρωτὶ, ἅμα ἀνοιχθεῖσιν τῶν πυλῶν τοῦ φρουρίου, ὁ δούξ καὶ ἡ δούκισσα ἐξῆλθον πενιχρὰ ἐνδεδυμένοι καὶ βασιτάζοντες ἐπὶ τῶν ὤμων κοφίνους ὅπως δῆθεν ἀγοράσωσι τροφὰς ἐκ τῆς πόλεως. Ὁ φρουρὸν στρατιώτης τοὺς ἀφῆκε νὰ διέλθωσι· γυνὴ τις δὲ, ἀναγνώρισα καὶ ὁδὸν τὸ ὑψηλὸν ζεύγος, ἔδραμε καὶ ἐδήλωσε τὸ μυστικὸν τρέμουσα πρὸς τὸν στρατιώτην· ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν διέκοψεν ἀποτόμως λέγων «δὲν με ἀπατᾷς· εἶναι ἡ πρώτη ἀπρίλιου.» Ὅσον ἐκεῖνη ἐπέμενε, τοσοῦτον ὁ φρουρὸς ἐγέλα· διηγήθη ὅμως τὸ ἄκουσμα πρὸς τὸν ἀξιωματικόν. «Oh quel joli poisson d'Avril», ἀνέκραξε καὶ οὗτος γελῶν, σὲ ὑπέλαβεν ἡλίθιον.» Καὶ οὗτος ὅμως, ὥσανει θέλων νὰ ἀποφύγῃ πάντα ἔλεγχον τοῦ συνειδότος, ἀνακοινοῦται τὸ συμβεβηκὸς πρὸς τὸν φρούραρχον ἱππότην Βρασσάκ. «Μήπως ἀπώλεσας τὰς φρένας; ἠρώτησεν οὗτος μετὰ βλοσυροῦ βλέμματος· σιώπα, εἰ δὲ μὴ θὰ καταγελασθῇς ὑπ' ἀπάσης τῆς φρουρᾶς.» Μετ' ὀλίγον ἐπαθεν ὁ φρούραρχος ὅ,τι καὶ οἱ ἄλλοι δύο, παραγγέλλει δὲ τῷ ἀξιωματικῷ νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν ἦσαν ἐν τῷ θαλάμῳ των ὁ δούξ καὶ ἡ δούκισσα. Ὁ ἀξιωματικὸς κρούει τὴν θύραν καὶ ἐρωτᾷ ἐὰν ἀνέστη ἐκ τῆς κλίνης τὸ ὑψηλὸν ζεύγος· ὁ δὲ ὑπηρέτης εἶπε βαιᾷ τῇ φωνῇ: «Πρὸς Θεοῦ, μὴ κραυγάζετε, διότι ἐξυπνίζετε τὸν βαθέως κοιμώμενον κύριόν μου.» Οὕτω δὲ παρήλθον ὁκτὼ ὥραι, καὶ ὁ δούξ καὶ ἡ δούκισσα ἔσχον καιρὸν νὰ ὑπερβῶσι τὰ ὅρια. Ἀπερίγραπτος ὑπῆρξεν ἡ λύσσα τοῦ Βρασσάκ, βεβαιωθέντος κατόπιν ὅτι «ἡ πρώτη ἀπρίλιου τοὺς εἶχε στείλῃ εἰς τὸν ἀπρίλιον.» Πάντες οἱ ὑπηρέται καὶ θεράποντες ἐδέθησαν δι' ἀλύσεων· δὲν εἶχον ὅμως τί νὰ ὁμολογήσωσι, διότι αὐτοὶ ὁ δούξ οὐδὲν ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ τὸ ἀπόρητον ἵνα πάντες ἐν ἀγνῇ συνειδήσει ὁμώσωσι περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀθωότητος.

Τῇ πρώτῃ ἀπρίλιου 1805 οἱ δύο σύμβουλοι τοῦ κράτους Regnault de Saint-Jean d'Angely καὶ Carion de Nisas ἔλαβον πλαστὸν ὑπουργικὸν ἔγγραφον δι' οὗ ἐκελεύοντο νὰ μεταβῶσιν ἀνυπερθέτως εἰς Φονταίνεβλώ καὶ συνδιαλεχθῶσι πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ναπολέοντα, πρὶν καταβῇ οὗτος ἐκ νέου εἰς Ἰταλίαν. Ὁ Regnault ἐμίσθωσε ταχυδρομικὴν ἅμαξαν καὶ ἵππους καὶ ἐφθασεν εἰς Φονταίνεβλώ· ὁ Ναπολεὼν τῷ εἶπε μετ' ἀδιαφορίας: «Δὲν σὲ περιέμενον.» Πλήρης ὀργῆς ὁ πεπλανημένος κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἀσεβοῦς· ἀλλὰ, καὶ

μεθ' ὅλας τὰς ἐρεῦνας τοῦ ὑπουργοῦ τῆς ἀστυνομίας, οὐδὲν κατάρθωσε νὰ μάθῃ. Ὁ Nisas ἐφάνη φρονιμώτερος. «Μεγαλειότατε, εἶπεν, δὲν ἀδύνατον ὅτι διεπαιδαγωγήθην τῇ πρώτῃ ἀπρίλιου, διότι ἔσχον ἀφορμὴν νὰ προσενέγκω σοὶ τὸν σεβασμὸν μου καὶ ἐν ὥρᾳ ἀσυνήθει.» Ὁ Ναπολεὼν ἐμειδίασεν· ὁ δὲ Nisas πανταχοῦ διήγειρε γέλωτα ἀφηγούμενος τὸ συμβεβηκός.

Πέτρος ὁ μέγας ἐποίησεν ἀνάστατον πόλιν δολόκληρον ἀρχομένου τοῦ μηνὸς ἀπρίλιου. Ἐγγὺς τῆς πρωτευούσης συνέλεξε κρύφα ἄχυρα, ξύλα καὶ ἄλλην καύσιμον ὕλην καὶ ἐποίησε πυρὰν ἐχουσαν ἐξήκοντα ὀργυῖας μῆκος, τὴν ἐκύκλωσε δὲ διὰ διπλῆς στεφάνης στρατιωτῶν καὶ χωροφυλάκων. Περὶ μέσας τὰς νύκτας ἐτέθη τὸ πῦρ καὶ μετ' ὀλίγην ὥραν ἐφαίνετο ὥσανει ἐκαίετο ὅλη ἡ πρωτεύουσα. Μικροὶ καὶ μεγάλοι ἐξαναστάντες τοῦ ὕπνου ἔτρεχον, ἐκραύγαζον, ἐζήτουν ἀντίλας κ.τ.λ. Προσεγγίσαντες δὲ τελευταῖον ἵνα σβῇ τὸ πῦρ ἤκουσαν παρὰ τῶν στραφέντων αἰφνης ὁπλιτῶν: «Σήμερον εἶναι ἡ πρώτη ἀπρίλιου.»

Τῇ 23 μαρτίου 1798 ἀπανταχοῦ τοῦ Λονδίνου ἐτοιχοκολλήθησαν προκηρύξεις, καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων ἐπαναληφθεῖσαι, καθ' ἃς «μετὰ ὀκτῶ ἡμέρας, καὶ δὴ καὶ περὶ τὴν μεσημβρινὴν ὥραν ἐμελλε νὰ γίνῃ περιεργότατη καὶ τέως ἀθέατος λιτανεὶα γερόντων καὶ γραιῶν, χηρῶν καὶ ἀποχέρων, ἐγγάμων καὶ διεξευγμένων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, νέων καὶ νεανίδων, παίδων καὶ κορασίων, εἰς ἣν προσεκαλοῦντο οἱ πολῖται παντὸς φύλου, τάξεως καὶ ἡλικίας.» Κατὰ τὴν τεταγμένην ἡμέραν καὶ ὥραν μυριάδες λαοῦ περιέμενον ἐναγωνίως ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἄλλοι δὲ πλεῖστοι προέκυπτον ἐκ τῶν παραθύρων καὶ τῶν ὀροφῶν. Αἰφνης ἐκ τοῦ μέσου τῆς ἀναρίθμου πληθῆος ἤκούσθη στεντόρειος φωνὴ λέγουσα: «Πρῶτη ἀπρίλιου.»

ΧΡΟΝΟΣ

Μόνον καὶ ἀμέριστον ἰδιοκτησίαν ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὸν χρόνον, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ εἶναι ἀθέβαια. Ὁ χρόνος εἶναι τὸ ὕψισμα δι' οὗ κατασκευάσθη, ὡς εἶπε τις, ὁ βίος ἡμῶν. Καὶ ὅμως, ἐνῷ πρὸ παντὸς ἄλλου ἔπρεπε νὰ φειδόμεθα αὐτοῦ, ἡμεῖς ἐξ ἐναντίας καταναλίσκομεν αὐτὸν ἀφρόνως. Καὶ ἀληθῶς μὲν πάντες οἱ σοφοὶ παραγγέλλουσιν ἐκ συμφώνου τὸ «φειδὸν χρόνου», τὸ παράγγελμα ὅμως δλίγον εἰσακούεται. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν μετὰ τοῦ Σενέκα ὅ,τι ἔγραφε περὶ τῆς ἐπ' αὐτοῦ γενεᾶς, ἥτοι: «Μέρος μὲν τοῦ βίου ἡμῶν δαπανώμεν μὴ πράττοντες τὸ ἀγαθόν, ἕτερον δὲ μέρος οὐδὲν πράττοντες, καὶ τὸ ὅλον σχεδὸν πράττοντες τὰ μὴ προσήκοντα.»

Ι. Κ. Κ.

Τὸ ἐνεστὼς εἶναι τὸ μόνον μέρος τοῦ χρόνου, ἐπὶ τοῦ οὐοῦ ἡ ἐνέργεια ἡμῶν γίνεται ἀμεσος. Ἄλλ' ἡμεῖς πολλάκις περιφρονούμεν αὐτὸ, κατατριβόμενοι εἰς ματαιούς πόθους καὶ εἰς φαντασιοκοπίας, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως κατακρίνεται ἡμᾶς φιλοσοφός τις ὡς ἐξαντλοῦντας τὸν βίον εἰς ἀνεύρεσιν πόρων τοῦ ζῆν. Ἄν παρὲλθῃ μάλιστα ἡ σημερινὴ περίστασις πρὸς ἀγαθοποιῶν, τίς σὲ βεβαιοῖ ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ; Φρόνει ὡς ὁ Καῖσαρ καὶ πίστευε, ὅτι ἀναβάλλων εἰς αὐριον τὸ ἀγαθὸν τὸ ὁποῖον ἡδύνασο νὰ πράξῃς σήμερον, οὐδὲν ἔπραξες.

Ἡ φύσις ἐδωρήσατο εἰς ἡμᾶς ὀλίγα ἔτη, καὶ ἐξ αὐτῶν πάλιν ἀφαιρεῖ τὰ ἡμίση σχεδὸν χάριν τοῦ ὕπνου, τῆς ἀληθινῆς ταύτης εἰκόνας τοῦ θανάτου. Τῆς μὲν βρεφικῆς ἡλικίας αἱ ἡμέραι ὁμοιάζουσιν ὀλίγον πρὸς τὴν ζωὴν, τοῦ δὲ βελθέος γήρως τὰ ἔτη δὲν διαφέρουσι πολὺ τῶν βρεφικῶν. Ἄν δὲ λογαριάσῃς καὶ τὸν χρόνον τῶν ἀσθενειῶν, τῶν θλίψεων καὶ τῆς ἀκουσίας ἀργίας, θὰ ἴδῃς ὅτι ὀλίγαι ἡμέραι ἀπολείπονται ὅπως ἀπολαύσῃς τῶν ἀγαθῶν τοῦ βίου, καὶ ὅτι, μίαν μόνον ἡμέραν ἀπολέσας, ἐξημιώθῃς κατὰ πολὺ.

Τὸ ἐνεστὼς ἐξήρτηται ἀπὸ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βασανίζομεθα ὑπὸ ἀναμνήσεων καὶ ταραττόμεθα ὑπὸ ἐλπίδων καὶ φόβων, ὧν ἕνεκα θαρυνόμεθα τὸ παρὸν ἢ ἀφίνομεν αὐτὸ νὰ διαρρέυσῃ.

Καὶ ναὶ μὲν ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀπολαύῃ τοῦ παρόντος, μετὰ φρονήσεως ὅμως. Ἐπειδὴ δὲ τὸ παρὸν γίνεται ταχέως παρελθόν, ἀνάγκη νὰ ᾔναι ἡ ἀπόλαυσις τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ λυπῇ τὴν συνειδήσιν σου, ἀλλὰ τὸναντίον ν' ἀφῇκε γλυκείας ἀναμνήσεις, καθόσον καὶ αὐταὶ ἀποτελοῦσιν εὐτυχίαν.

Εἶδομεν πόσον εἶναι ἀναγκαῖον νὰ φειδόμεθα τοῦ χρόνου καὶ νὰ δαπανῶμεν αὐτὸν οὕτω πῶς ὥστε οὔτε νὰ μετανῶμεν, οὔτε νὰ λυπώμεθα. Καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ φρόνησις· ἀπαιτεῖ ὅμως καὶ τι ἄλλο ἐπίσης σπουδαῖον, ἥτοι τὴν περὶ τοῦ μέλλοντος πρόνοιαν, περὶ ἧς χρεῖα νὰ φροντίζωμεν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας.

Ἐὰν παραφερόμενοι ὑπὸ τῶν παθῶν παραδιδόμεθα ὅλως εἰς προσκαίρους ἀπολαύσεις, οὐδόλως σκεπτόμενοι περὶ τῶν λυπηρῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀπρονοήσιας ἡμῶν, δημιουργοῦμεν τὴν μέλλουσαν ἡμῶν δυστυχίαν καὶ, χάριν μικρᾶς ἀπολαύσεως, παρασκευάζομεν εἰς ἑαυτοὺς πεντήκοντα ἔτων βασάνους, παίζοντες, οὕτως εἰπεῖν, ὁλόκληρον τὸν βίον χάριν κέρδους μιᾶς στιγμῆς.

Καὶ ἐντεῦθεν ἡ μωρὰ ῥοπή τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν σπατάλην τὴν φέρουσιν εἰς τὸν ὄλεθρον· ἐντεῦθεν ἡ σκληρότης ἡ γεννώσα τὴν ἐκδίκησιν· ἐντεῦθεν ἡ φιλοδοξία, ἡ ἀδιαφοροῦσα διὰ τὴν πτώσιν· ἐντεῦθεν αἱ καταχρήσεις, αἱ ἀψηφούσαι τὰς ἀσθενείας, καὶ ἐντεῦθεν ἡ περιφιλανθία, ἡ

μὴ προβλέπουσα τὴν παρακολουθοῦσαν αὐτὴν ἀπομόνωσιν.

Πλὴν ἄλλ' ὅμως θ' ἀπεφύγομεν πάντας τοὺς κινδύνους τῆς πλάνης καὶ τοῦ ἐλαττώματος, ἂν, πρὶν ἀκούσωμεν τὴν ἰσχυρὰν φωνὴν τῆς ἐπιθυμίας, ἐσυμβουλευόμεθα τὸ παρελθόν καὶ ἀνεγινώσκωμεν ὀλίγον τὸ μέλλον.

Ἄλλὰ συμβουλευόμενοι τὸ παρελθόν, δέον νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς φρονήσεως, καὶ οὐχὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ φόβου. Ἄς μὴ κυριεύωμεθα ὑπὸ τῆς δειλίας· διότι ὁ μὴ τολμῶν οὐδὲν ἀποκτᾷ. Ἀξιολογώτατον δὲ τὸ σύνθημα τῶν ἀρχαίων ἱπποτῶν· «Πράττε τὸ καθήκον καὶ ἄς γίνῃ ὅ,τι γίνῃ.»

Καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἂν θέλωμεν νὰ γίνωμεν κύριοι τοῦ χρόνου καὶ νὰ καταστήσωμεν τὴν πρόδον αὐτοῦ γλυκεῖαν καὶ ἐλαφρὰν, ἄς μετριάσωμεν τὰς ἐπιθυμίας καὶ τοὺς φόβους ἡμῶν, ἄς ἀπολαύσωμεν τοῦ παρόντος οὐ μόνον μὴ βλάπτοντες τὸν πλησίον, ἀλλὰ καὶ εὐεργετώντες αὐτὸν τὸ κατὰ δύναμιν.

Ὁ ἀληθὴς σοφὸς καθίσταται τρισμακάριος ὁσάκις στρέφωμεν τὰ βλέμματα εἰς τὰ ὀπίσω βλέπει ὅτι κατὰ τὸ εὐγενὲς αὐτοῦ στάδιον ἐνίκησε τὰ πάθη αὐτοῦ, καὶ κατέλιπεν ἔχνη ἐργασίας καὶ ἀρετῆς.

Τὴν ἀρχαίαν ταύτην συμβουλὴν πάντες γινώσκουσι καὶ τιμῶσιν· ἀλλὰ καὶ διὰ τί δὲν ἐφαρμόζουσιν αὐτήν; διότι ἡ ἐφαρμογὴ εἶναι δύσκολος.

L. P. DE SÉGUR.

ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Κατὰ τὰς μελέτας τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν καὶ διαφόρους ἐρεῦνας ἱστορικῶν καὶ οἰκονομολόγων, ἕκαστος ἄνθρωπος, ἐχόντων κανονικῶς τῶν κατ' αὐτὸν, διατῶμενος μὲ μέτρον, καὶ λαμβάνων ὅλας τὰς προφυλάξεις, ὅσας ἀπαιτεῖ ἡ ὀρθὴ ὑγιεινὴ, δύναται νὰ ἐλπίσῃ ὅτι θὰ ζήσῃ (μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐκτάκτων δυστυχημάτων καὶ τῶν κληρονομικῶν ἀσθενειῶν) κατὰ μέσον ὅρον μακροχρονιώτερον παρὰ εἰς τοὺς παρελθόντας αἰῶνας.

Κατὰ τὰς νεωτέρας στατιστικὰς, ἰδοὺ ἡ κατὰ μέσον ὅρον αὐξήσις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς·

Κατὰ τὸν 12' αἰῶνα ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς ἦτο	ἔτη	23
Πρὸ τοῦ 1789	»	28 καὶ μῆνας 9
Τὸ 1817	»	31 » 8
Τὸ 1834	»	34
Τὴν σήμερον	»	40

Τὰ κυριώτερα αἷτια, ἐξ ὧν ἐπῆλθεν ἡ αὐξήσις αὕτη τῆς διάρκειας τῆς ζωῆς, εἶνε βεβαίως ἡ γενικὴ εὐζωΐα, ἡ διάδοσις τοῦ ἐμβολιασματος, τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν θάνατον

πολλὰ θύματα, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐφαρμογὴ τῆς δημοσίας καὶ τῆς κατ' οἶκον ὑγιεινῆς.

Τῆς μέσης λοιπὸν διάρκειας τῆς ζωῆς οὐσης τεσσαράκοντα ἔτων, ὁ ἄνθρωπος εἶνε καλὸν νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον του κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην· ἀλλὰ πρὸ πάντων εἶνε καλὸν νὰ προσπαθήσῃ νὰ παρατείνῃ καὶ ἐπέκεινα τοῦ ὁρίου τούτου τὴν διάρκειαν τῆς ὑπάρξεώς του. Διότι ὁ ἄνθρωπος ἐπισπεύδει τὸ τέλος του διὰ τῶν καταχρήσεων παντὸς εἶδους, ὁποῖα ἡ κατὰχρησις τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἡδονῶν, οἱ ἐκ τῶν ὑποθέσεων δυσάρεστοι περισπασμοί, οἱ κόποι, ἡ κατὰχρησις τῶν πνευματικῶν ποτῶν, ἀπερισκεψία κτλ. Ταῦτα εἶνε οἱ μεγαλείτεροι ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξ ἐναντίας οἱ ὅροι τῆς μακροβιότητος, πλὴν ὅσων ἀνωτέρω ἀπηριθμῆσαμεν, εἶνε καὶ ὁ γαλήνιος βίος, εὐτυχὴς γάμος καὶ τεκνοποίησις, διότι ὁ ἔγγαμος ζῇ κατὰ τὸ τρίτον πλεόντερον παρὰ τὸν ἀγαμον, ἡ ἀπουσία ἀνωφελῶν φροντίδων, ἡ ἀπλότης τῶν ὀρέξεων, ἡ διατριβὴ εἰς τὴν ἐξοχὴν, καὶ κλίμα ὑγιεινόν. Γ.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

19.—Διὰ τὰ ἀερόστατα ἀνίστανται εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν, ἂν καὶ πολλάκις τὰ ἐπιβαρύνουσι μὲ μεγάλη φορτία;

Διότι, ὅπως ἐξηγήσαμεν εἰς προηγουμένην ἐρώτησιν, τὸ ὑδρογόνον διὰ τοῦ οὐοῦ πηροῦσιν αὐτὰ εἶναι 13 ἕως 14 φορὰς ἐλαφρότερον τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Πολλάκις ἀντὶ ὑδρογόνου μεταχειρίζονται τὸ ἀερίοφως (γκάζ), διὰ τοῦ οὐοῦ φωτίζεται καὶ ἡ πόλις μας κατὰ τὰς νύκτας.

Πρὶν ἢ ὅμως ἐφαρμόσωσιν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην τὸ ὑδρογόνον ἢ τὸ ἀερίοφως, μετεχειρίζοντο τὸν θερμὸν ἀέρα, ὡς τοῦτο βλέπομεν πολλάκις καὶ σήμερον εἰς δημοσίας διασκεδάσεις. Ὁ ἀὴρ θερμαινόμενος διαστέλλεται, γίνεται ἐπομένως ἀραιότερος καὶ ἐλαφρότερος τοῦ περιβάλλοντος ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Εἰς τὸ κατώτερον μέρος τοῦ ἀερόςτατου, τῆς ἀεροπόρου ταύτης σφαίρας, ὑπάρχει ὀπῃ, ἐνθα τίθεται βάμβαξ ἢ ἄλλο τι πεποτισμένον δι' οἶνοπνεύματος, τὸ ὁποῖον ἀναφλέγεται. Ὁ ὀλίγος ἀὴρ, ὁ ἐντὸς τοῦ ἀερόςτατου εὐρισκόμενος, θερμαινόμενος ἐξογκοῦται καὶ καταλαμβάνει πολὺ μεγαλύτερον χῶρον.

Μεταξὺ τῶν μᾶλλον ριψοκινδύνων ἀεροναυτῶν ἀναφέρουσι τὸν Γκαϊϋ-Λουσάκ (Gay-Lussac), ὅστις ἀνῆλθεν εἰς τὸ καταπληκτικὸν ὕψος τῶν 7 χιλ. μέτρων.

Πλεῖστοι ὅσοι προσεπάθησαν ν' ἀνεύρωσι τὸ μέσον διὰ τοῦ οὐοῦ νὰ δύναται ὁ ἀεροναυτὴς νὰ διευθύνῃ τὸ ἀερόστατον κατὰ τὴν θέλησιν

του, ὡς ὁ πλοίαρχος ἀτμόπλοιον, ἡ ἐν ἄλλαις λέξεσι τὸ πηδάλιον τοῦ ἀερόςτατου. Ἄλλ' ἡ λύσις τοῦ σπουδαίου τούτου προβλήματος δὲν εὗρέθη εἰσέτι.

ΒΕΖΥΡΗΣ

Ἡ λέξις βεζύρης κατὰ τὴν κυριολεκτικὴν σημασίαν ἐν τῇ τουρκικῇ γλώσσῃ δηλοῖ ἀχθοφόρον, ὄνομα ἀρκούντως πρὸς τὸ πρᾶγμα ἀνταποκρινόμενον, ὡς φέρον τὸ ἄχθος τῶν κυβερνητικῶν υποθέσεων, δι' οὗ ὁ βασιλεύων φορτίζει τὸν πρῶτον ὑπουργὸν μετ' ἀπεριορίστου πληρεξουσιότητος, συνάμα δὲ καὶ μετ' ἀμερίστου εὐθύνης. Ὁ πρῶτος βεζύρης τῶν Ὀθωμανῶν (Ἀλαεδδὶν), ἀδελφὸς τοῦ κυριάρχου (Ὀρχάν, υἱοῦ τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, καταλαβόντος δὲ τὴν ἀρχὴν τῷ 1326), οὐπω εἶχε τόσῳ μεγάλῃ ἐξουσίαν, ὅσῳ οἱ ὕστερον μεγάλοι βεζύροι, οἵτινες, προσδρεύοντες πολλῶν ἄλλων βεζυρῶν, διείπον διὰ τῆς ἰδίας χειρὸς τὰ τοῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης, τὰ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς καὶ ἐσωτερικῆς διοικήσεως. Ὁ Ἀλαεδδὶν, ἄπειρος ὢν τῆς πολεμικῆς, ἡσχολήθη μόνον περὶ τὰ διοικητικὰ καὶ νομοθετικὰ τοῦ προκόπτοντος βασιλείου, ὅπερ ἐνίσχυσε διὰ σοφῶν θεσμοθεσιῶν, ἐνῷ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐξέτεινεν αὐτὸ διὰ νέων κατακτήσεων.¹

ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΥ ΑΡΕΣΚΕΙΝ

Ὁ γ. Μογκρίφ ἔγραψε περὶ τῆς τέχνης καὶ τῶν τρόπων τοῦ ἀρέσκειν· μία ὅμως φράσις αὐτοῦ, εἶναι ἐκφραστικώτερα ὁλοκλήρου τοῦ βιβλίου.

«Ἀσφαλέστατον, λέγει, τρόπον τοῦ ἀρέσκειν νομίζε τὴν διηγετὴ λήθην σεαυτοῦ, τοσοῦτον μάλιστα τελείαν ὥστε μόνον περὶ τῶν ἄλλων νὰ σκέπτεσαι.»

Οἱ τρόποι ἄρα τοῦ ἀρέσκειν συναποτελοῦνται ἐξ εὐγενείας καὶ ἐπιεικειᾶς ἐξηγουμένης ἀγαθότητα ψυχῆς καὶ ἐκ προσοχῆς συντόνου εἰς ἐκπλήρωσιν ἀκριβῆ πάντων τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων. Γυνὴ νέα ἔχουσα καὶ πνεῦμα καὶ μάθησιν, ἀνεὶ ὅμως ἐπιδείξεως, συμπεριφορὰν εὐάρεστον ἀλλ' ἀφελῆ, ἐνδυμα κομψὴν ἀλλ' ἀπερίεργον, φαιδρότητα κοσμίαν, ψυχῆς γαλήνην μὴ ἀποκλινούσαν εἰς ῥαθυμίαν, ἐνὶ λόγῳ, προτερήματα ἀφιλόκομπα, ἡ γυνὴ αὕτη, λέγω, φαίνεται μοι πρότυπον ἐντελοῦς γυναικὸς ἄξιον μιμήσεως. Ἡ νέα γυνὴ, ἡ συναισθανομένη καλῶς τὰς ἀρχὰς ταύτας, εἶναι σχεδὸν βεβαία περὶ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Πρέπει δὲ καὶ πρὸς

1. Ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ὀθωμ. Αὐτοκρ. Χάιμερ κατ. Κ. Κροκιδῶ.

τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν νὰ δεικνύη σέβας, καὶ ἰδίως πρὸς τὰς ἡλικιωμένας γυναῖκας, τῶν ὁποίων ἡ μὲν καρδία αἰσθάνεται περίλυπος τὴν παρακμὴν τῆς νεότητος, ἡ δὲ εὐμενὴς ψῆφος ἐλκύει καὶ τῶν ἄλλων τὴν ἐπιδοκιμασίαν. Ἄς μὴ φροντίζῃ ποτὲ πῶς ν' ἀρέσῃ εἰς τοὺς νέους, ἀλλὰ πῶς ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς ἐπικινδύνους αὐτῆς λάτρας, βεβαίᾳ οὕσα ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ λατρεύουσιν αὐτὴν ἐτι μᾶλλον. Διαβεβαιῶ δὲ ὅτι ὁ θρίαμβος τῆς νέας ἥτις θ' ἀκολουθήσῃ τὰς συμβουλὰς ταύτας, ἔσται ἐντελής, διαρκής, γενικὴ δὲ ἡ ὑπὲρ αὐτῆς ὑπόληψις.

N.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει καθ' ἐκάστην ν' ἀκούῃ γλυκύ τι ἄσμα, ν' ἀναγινώσκῃ ὠραῖόν τι ποίημα, νὰ βλέπῃ ἔξοχόν τινα εἰκόνα καὶ, εἰ δυνατόν, νὰ ἐκφράζῃ ὀρθὰς τινὰς ἰδέας. Ἄλλως χάνει τὸ αἶσθημα τοῦ τελείου καὶ τοῦ καλοῦ καὶ τὴν πρὸς ταῦτα τάσιν ἀμβλύνεται.

GÜTHE.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὡς ἡ δρόσος τῆς πρωῆας· μόνον ἐντὸς καθαροῦ δοχείου μένει καθαρὰ. (Bergnardin de S' Pierre.)

* * Τὰ παραδείγματα, ἅπερ τοσαύτις εἶδες, ἡ ἰδία σου πείρα καὶ αὐτὴ ἡ καρδία σου ἀρκούντως σοὶ λέγουσιν, ὅτι οὐχὶ ὁ ἐν ὑψηλῷ θαυμά καὶ ἐν ἀξιώμασι διατελὼν ἀπολαμβάνει τὴν ἀληθῆ τιμὴν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἀδιαφόρως ἐκ τῶν μεγάλων καὶ ἐκ τῶν μικρῶν παρὰ πάντων τιμᾶται μόνος ἐκεῖνος, ὅστις διακρίνεται ἐπὶ ἀρετῇ καὶ ἐπὶ ἰδιάζοντι εὐγενεῖ τρόπῳ. Πρὸς τὴν ἀληθῆ ταύτην λάμψιν στρέφον τὴν φιλοτιμίαν σου. Ἐὰν ὄντως ἡ ἀρετὴ σὲ ἐμπνέῃ, ἐὰν ἐν τῷ πνεύματί σου τὰ χριστιανικὰ φρονήματα ἀντικαθιστῶσι τὰς ἀξιώσεις τῆς ἀλαζονείας, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον θέλεις ἐπιζητεῖν τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ τὸν ἔπαινον τοῦ πλήθους· διότι θέλει ὑπάρχει διὰ σὲ ἀνωτέρα κρίσις καὶ ποθεινότερα ἐπιδοκιμασία, ἡ κρίσις καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία τῆς συνειδήσεώς σου. (Zschokke.)

* * Ἡ ἐκπλήρωσις καθήκοντος καταλείπει πολλάκις εἰς τὴν ψυχὴν αἰσθημά τι παρόμοιον μὲ τὴν τύψιν τοῦ συνειδότης, προσερχόμενον ἀπὸ τὸν φόβον μήπως δὲν ἦτον ἀρκετὸν ὅ,τι ἐκάμαμεν. (Göthe.)

* * Ἄν ἡ δύνασο νὰ ἡξεύρῃς ὅσα λέγονται περὶ σοῦ ἀπόντος, ἤθελες ἀναμφιβόλως γενῇ κοσμιώτερος καὶ ἐπιεικέστερος εἰς τὰς περὶ τῶν ἄλλων κρίσεις σου.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ζῶα τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ καταστρέφονται.

Διατί καταστρέφεις τὰς ἀράχνας καὶ ἐκεῖ ἐνθα δὲν ἀπαιτεῖ τοῦτο ἡ καθαριότης, ἀφ' οὗ αὐταὶ ἐξαφανίζουσι τὰς ὀχληρὰς μυίας;

Διατί πατῆς, εἰς τοὺς κήπους μας, τὴν ὠραίαν χρυσόμυιαν, ἥτις κυνηγᾷ τὴν κάμπην, τὸν γυμνοσάλιαχκον καὶ ἄλλα κατασρεπτικὰ ζῴφια;

Διατί σκοτώνεις τὰ μὴ φαρμακερὰ ὀφείδια, τὰ ὁποῖα οὐδένα ἄλλον βλάπτουσιν εἰμὴ τοὺς ποντικούς;

Διατί κυνηγᾷς τὸν μικρὸν καὶ ἀβλαβῆ τυφλήτην, ὁ ὁποῖος τρέφεται μὲ ἀκρίδας καὶ ἄλλα ἔντομα;

Διατί ζητεῖς νὰ καταστρέφῃς τὸν κοῦκκον, ὅστις σὲ ἀπαλλάττει τῶν εἰδεχθῶν καὶ δηλητηριωδῶν καμπῶν;

Διατί ἐξολοθρεύεις τὰ σπουργίτια, τὰ ὁποῖα μόνον ὅταν δὲ εὐρίσκωσιν ἔντομα τρώγουν ὀλίγους κόκκους σιτηρῶν, ἐξολοθρεύουσιν ὅμως κυρίως τὰ ἔντομα τὰ βλάπτοντα τὰ σιτηρά;

Διατί καταδιώκεις τὰ σουσουράδια, τῶν ὁποίων ἔργον εἶναι νὰ τρώγῃσι σκώληκας, οἵτινες θὰ μετεβάλλοντο εἰς ἔντομα, καὶ νὰ φυλλίζωσι τὰ ποίμνιά μας;

Διατί στένεις παγίδας κατὰ τῶν πτωχῶν μελισσοφάγων, ἐκ τῶν ὁποίων ἕκαστον ζεῦγος συλλαμβάνει 120,000 σκωλήκων κατὰ μέσον ὅρον διὰ νὰ θρέψῃ τὰ μικρά του;

Διατί σκοτώνεις τὴν μικρὰν κυκινελλίδα, ἥτις τρέφεται μὲ ψείρας τῶν δένδρων;

Διατί καταστρέφεις ἀθῶα πτηνὰ καὶ χαλᾶς τὰς φωλεάς των, ἐν ᾧ ταῦτα σὲ ἀπαλλάττουσιν ἀπὸ τὰς σαρανταποδαρούσας καὶ ἀπὸ τὰς σφήκας;

Διατί πατῆς τοὺς μικροὺς θατράχους, τοὺς ὁποῖους βλέπομεν τὸ θέρος τρέχοντας εἰς τὰς ἐξοχικὰς ὁδοὺς, ἐν ᾧ οὗτοι τρώγουσιν τοὺς σαλιάγκους καὶ τοὺς μύρμηκας, καὶ ὠφελοῦσιν οὕτω τὴν γεωργίαν;

Διατί σώζεις τὴν ζῶην χιλιάδων ὀχληρῶν κωνῶπων φονεῶν τὸν ἐχθρόν των, τὸ νυκτοχελίδον;

Διατί νομίζεις ὅτι εἶναι ἐχθρά μας ἡ νυκτερίς, ἡ ὁποία δὲν πειράζει ἄλλον εἰμὴ τὰς νυκτοβίους χρυσάλιδας καὶ τὰς ζήνας, κυνηγοῦσα αὐτάς ἀπαράλλακτα ὅπως ἡ χελιδὼν τὰς σκνίπας;

Τί κακὸν σὲ κάμνει ἡ μυγαλὴ καὶ ζητεῖς νὰ τὴν ἐξολοθρεύῃς, ἐν ᾧ τρέφεται μὲ σκώληκας, ὅπως ὁ ποντικὸς μὲ σῖτον;

Διατί πιεσέεις ὅτι ἡ γλαυξ τρώγει τὰς ὀρνίθας καὶ τὰ περιστέρια, ἐν ᾧ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές; Διατί τὴν ἐξολοθρεύεις, ἐν ᾧ τρώγει τοῦλάχιστον 6,000 ποντικούς κατ' ἔτος, ἀναπληροῦσα ὡς πρὸς τοῦτο ἐξ ἑως οὕτω γάτους;

ΠΑΡΟΡΑΜΑ.—Σελ. 184, στλ. 6, ἐν ὑποσ. ἀντ' αὐτῶν 110 ἐξημεριδῶν τῶν ἐκδιδομένων ἐν Ἀθήναις τῇ ἑλλάδι, ἀνάγν. τῶν ἐκδιδομένων ἐν Ἀθήναις γνωστοτέρων ἐξημεριδῶν.

ΑΘΗΝΑΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 4.